

ОСНОВНА ШКОЛА
“ВУК КАРАЏИЋ” АДАШЕВЦИ

22244 Адашевци, Фрушкогорска 3
Telefon/faks: (022) 737/224 E-mail: osvukkaradzic@ptt.rs

**АНЕКС III ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ВУК КАРАЏИЋ“ АДАШЕВЦИ**

АДАШЕВЦИ, септембар 2021. године

САДРЖАЈ:

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....	3
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА...	4
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	5
II ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА И ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	8
ДРУГИ РАЗРЕД	8
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД.....	13
ОСМИ РАЗРЕД.....	44
СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ.....	134

Актив за развој школског програма чине (за школску 2021/22. годину):

Горана Николић – наставник српског језика (координатор)

Драгица Перић – директор школе

Сузана Грбатинић - педагог

Драгана Кладушић – наставник разредне наставе

Љиља Милутиновић – наставник разредне наставе

Милена Пејић – наставник математике

Драгана Ђокић – наставник физичког и здравственог васпитања

Председник Школског одбора

Слађана Маховац

Директор

мр Драгица Перић

Адашевци, 14. 9. 2021.
Број: 01-15-3/1-6/2021

**I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА**

**ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА
И ВАСПИТАЊА**

Ред. Број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
5.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9.	Дигитални свет	1	36	1	36	-	-	-	-
УКУПНО: А		20	720	21	756	21	756	21	756
Ред. Број	Б.ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								
1.	Верска настава/грађанско васпитање ³	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: Б		1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: А+Б		2	756	22	792	22	792	22	792

Облици образовно - васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети и изборни програми

Ред.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД
------	------------------	-------------	--------------	--------------	----------------

Број	ВАСПИТНОГ РАДА	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатни рад	-	-	-	-	1	36	1	36
4.	Настава у природи**	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Ред. Број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁵	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

¹ Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

² Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

³ Ученик бира један од понуђених изборних програма.

⁴ Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези.

⁵ Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи организује се у складу са одговарајућим правилником.

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.

1.	Српски језик и књижевност _____ језик ¹	4	144	4	136
2.	Српски као нематерњи језик ²	3	108	2	68
3.	Страни језик	2	72	2	68
4.	Ликовна култура	1	36	1	34
5.	Музичка култура	1	36	1	34
6.	Историја	2	72	2	68
7.	Географија	2	72	2	68
8.	Физика	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	68
11.	Хемија	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	34
14.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	102
УКУПНО: А		28-31*	1008-1116*	28-30*	952-1020*
Ред. број	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ				
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање ³	1	36	1	34
2.	Други страни језик ⁴	2	72	2	68
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁵	2	72	2	68
УКУПНО: Б		3-5*	108-180*	3-5*	102-170*
УКУПНО: А + Б		31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*

Облици образовно – васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*
2.	Слободне наставне активности ⁶	1	36	1	34
2.	Допунска настава	1	36	1	34
3.	Додатна настава	1	36	1	34

ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности ⁷	1	36	1	34

- 1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
- 2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
- * Број часова за ученике припаднике националних мањина
- 3 Ученик бира један од понуђених изборних програма.
- 4 Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.
- 5 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм, али није у обавези.
- 6 Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.
- 7 Ваннаставне активности могу да буду друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

II ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА И ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

ДРУГИ РАЗРЕД

А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

- ✓ Разред: Други
- ✓ Недељни фонд: 1
- ✓ Годишњи фонд: 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	20	12	8
2.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	6	4	2
3.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	10	7	3
<i>Укупно:</i>		36	23	13

Кључне речи: дигитални уређаји, комуникација преко дигиталних уређаја, безбедност, алгоритам, решавање проблема, подаци о личности

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
1.	<p>- упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;</p>	<p>Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.</p> <p>Међупредметне компетенције</p> <ul style="list-style-type: none"> *Компетенција за учење, *Дигитална компетенција *Естетичка компетенција, *Рад с подацима и информацијама, *Сарадња. * Комуникација 	<p>Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих, и да нису то само десктоп и лаптоп рачунари и таблети, већ и телефон, клима уређај, фрижидер, веш – машина и једни именом их зовемо дигитални уређаји. Навести ученике да дају примере коришћења дигиталних уређаја из свакодневног живота. Наставник треба да спроведе обуку ученика за коришћење Дигиталних уџбеника. Наставник користи прилику да са ученицима разговара о комуникацији са дигиталним уређајима и без њих</p> <p>Пре одласка на наставу у природу, или неку другу посету посебно је значајно да наставник употреби неку од постојећих веб – презентација</p>

<p>2.</p>	<p>Објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину;</p>	<p>Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.</p> <p style="text-align: center;">Међупредметне компетенције</p> <ul style="list-style-type: none"> *Компетенција за учење, *Дигитална компетенција, *Естетичка компетенција, *Рад с подацима и информацијама, *Сарадња. *Комуникација 	<p>Указати на чињеницу да се број занимања у којима је дигитални уређај доминантно средство за рад непрестано увећава и да отуда потиче потреба да негујемо здраве навике када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштаном – мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Заједно излистати неке од здравствених ризика. Правилно одлагање електронског отпада важно је за очување здраве животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримереног садржаја или понашања појединаца на интернету.</p>
<p>3.</p>	<p>– својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи</p>	<p>Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у</p>	<p>Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који</p>

	<p>га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја</p>	<p>визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.</p> <p style="text-align: center;">Међупредметне компетенције</p> <ul style="list-style-type: none"> *Компетенција за учење, *Дигитална компетенција *Естетичка компетенција, *Рад с подацима и информацијама, *Сарадња. * Комуникација 	<p>треба да анализирају и предложе кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба саставити причу, низ сличица међу којимаима сувишних...) Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаних исхода</p>
--	--	--	---

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Српски језик: Читање текстова са интернета. Образовне игре.

Математика: Различити садржаји са интернета везани за бројеве, сабирање, одузимање, тестови знања.

Ликовна култура: Вајање популарног лика из цртаћа повезати са видео записом вајања истог лика. Прављење различитих постера и паноа.

Верска настава: Различити цртани филмови који илуструју дешавања из Библије

Свет око нас: Правилно одлагање електронског отпада је битно за очување животне средине. Опасност на интернету, показати да нису сви добронамерни.

Физичко васпитање: Указати ученицима колико је важно ограничити коришћење дигиталних уређаја и бавити се спортом.

Активности у наставном процесу	
Активности наставника	Активности ученика
организује час	активно учествују у реализацији часа
презентује наставне садржаје	Записују
ангажује ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују	Анализирају

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

- ✓ Разред: Четврти
- ✓ Недељни фонд: 5
- ✓ Годишњи фонд: 180

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Књижевност	79	50	19
2.	Језик	55	22	33
3.	Језичка култура	56	16	40
<i>Укупно:</i>		180	88	92

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни 	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Поезија</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шаљива народна песма <i>Женидба врапца Подунавца</i> 2. Војислав Илић: <i>Јесен</i>/Владислав 3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i> 4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i> 5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i> 6. Добрица Ерић: <i>Завичај/Отаџбина је наша очевина</i>/Момчило Мошо Одаловић: <i>Птице косовчице</i> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав/Најљубавнија песма</i> 8. Десанка Максимовић: <i>Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Народна песма <i>Милош у Латинима</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 4. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из <i>Аутобиографије</i>) 5. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i> 6. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> 8. Лав Николајевић Толстој: <i>Врабац и ласте/Два мраза</i> 9. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 10. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i> 11. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – читање у наставцима</i> <p>Драмски текстови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гвидо Гартаља: <i>Подела улога</i> 2. Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i> 3. Дејан Алексић: <i>Слава</i> <p>Научнопопуларни и информативни текстови</p>	<p>Стваралачка, Разговор, Графички радови, Текстуална</p>

	<p>текст;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи драмске текстове; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина 	<p>(из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; ● о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; ● о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету ● бонтон. <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i> 4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i> 5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i> 6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР</p> <p>(са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i> 3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка/Очаране наочаре</i> 4. Горан Петровић: <i>Разлике</i> 5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i> 6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> 7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича</i> (одломак) 8. Астрид Линдгрен: <i>Пути Дуга Чарапа</i> 9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i> 10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i> 11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличице/Владимир из чудне приче</i> 12. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i> 13. Момо Капор: <i>Сања</i> 14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шалива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, 	
--	---	---	--

	рада.	<ul style="list-style-type: none"> – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, – сукоб драмских лица. 	
<p style="text-align: center;">ЈЕЗИК Граматика и правопис</p>		<p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именована врста непроменљивих речи).</p> <p>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).</p> <p>Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.</p> <p>Појам предиката (глаголски предикат).</p> <p>Појам објекта (именице у функцији објекта).</p> <p>Прилошке одредбе за време, место и начин.</p> <p>Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба;</p> <p>придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.</p> <p>Управни говор (трећи модел).</p> <p>Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. <i>Ружно Паче...</i>); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво).</p> <p>Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је ли</i> (<i>је л'</i>) према узрочном везнику <i>јер</i>.</p> <p>Предлог <i>са</i> уз заменице (нпр. <i>са многим</i>, <i>с њом</i> и сл.).</p> <p>Писање вишечланих бројева.</p>	
<p style="text-align: center;">ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>		<p>Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалогској форми (уношење дијалога, управног говора у</p>	

		<p>структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.</p> <p>Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази.</p> <p>Разгледница, честитка, писмо.</p> <p>Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе.</p> <p>Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.</p> <p>Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица <i>Ви</i> из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви).</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.</p> <p>Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту</p>	
--	--	--	--

СТРАНИ ЈЕЗИК ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

- ✓ **Разред:** Четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 72

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			Обраде	осталих типова
1.	About me	12	4	8
2.	People	11	4	7
3.	Environment	13	6	7
4.	Shopping	12	5	7
5.	Free time	12	5	7
6.	The world around us	12	5	7
<i>Укупно:</i>		72	29	43

КОМУНИКАТИВНА ФУНКЦИЈА	ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	Начини и поступци остваривања програма
ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.	– поздрав и отпоздрав, примењујући једноставна језичка средства;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних	– разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; – поставља једноставнија питања личне природе; – у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања.
РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично)	– разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања.
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем најједноставнијих израза	-разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; – упутује позив на заједничку активност;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања.

<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p>Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења</p>	<p>–разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упуте кратке и једноставне молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.</p>
<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>Слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки</p>	<p>– разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упуте једноставне честитке; – разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места</p>	<p>– препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих</p>	<p>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима;</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике</p>

			формативног оцењивања, пројекти.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	Слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава	– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава	– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА	Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава	– разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА	Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава	– разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике

			формативног оцењивања, пројекти.
ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	Слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава	– разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности користећи једноставна језичка средства;	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНА И ЦЕНА	Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.	– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, читања, говора и писања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.

МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

- ✓ **Разред:** 4.
- ✓ **Недељни фонд:** 5
- ✓ **Годишњи фонд:** 180

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	БРОЈЕВИ	140	42	98
2.	ГЕОМЕТРИЈА	12	4	8
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	28	9	19
<i>Укупно:</i>		180	55	125

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
БРОЈЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу $\mathbb{N}_0$; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $(m, n \leq 10)$; – упореди разломке облика са једнаким бројиоцима или 	<p>Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу $\mathbb{N}_0$. Разломци облика $(m, n \leq 10)$. Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимал Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак).</p>	<p>Практично смислено учење, Учење путем открића и решавања проблема, Интерактивно учење, Амбијетално учење Игра</p>

	<p>имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима;</p>	<p>Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу $\mathbb{N}$. Разломци облика $(m, n \leq 10)$. Упоредивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</p>	
ГЕОМЕТРИЈА	<p>– формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема; – именује елементе и опише особине квадрата и коцке;</p>	<p>Квадар и коцка.</p>	<p>Учење путем открића и решавања проблема, Интерактивно учење, Амбијетално учење Игра</p>
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	<p>– црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадрата и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења</p>	<p>Мерење површине ($m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a$). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадрата и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадрата и коцке.</p>	<p>Учење путем открића и решавања проблема, Интерактивно учење, Амбијетално учење Игра</p>

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему

- ✓ Разред: четврти
- ✓ Недељни фонд: 2
- ✓ Годишњи фонд: 72

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Природне и друштвене одлике Србије	13	8	5
2.	Човек –природно и друштвено биће	22	14	8
3.	Материјали	18	11	7
4.	Прошлост Србије	19	13	6
<i>Укупно:</i>		72	46	26

ОБЛАСТ /ТЕМА		ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије	<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; 	<p>Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута.</p> <p>Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.</p> <p>Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита.</p> <p>Национални паркови Србије.</p> <p>Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност).</p> <p>Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима).</p> <p>Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).</p>	Интерактивна Кооперативна Радионичарска Амбијентална
	Човек – природно и друштвено биће	<ul style="list-style-type: none"> – повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; 	<p>Човек – природно, друштвено и свесно биће.</p> <p>Физичке промене у пубертету.</p> <p>Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји</p>	
	Материјали	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу 	<p>Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).</p> <p>Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање).</p> <p>Наелектрисавање предмета од различитих материјала.</p>	

	<p>једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу</p>	<p>Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара</p>	
<p>Прошлост Србије</p>	<p>ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.</p>	<p>Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).</p>	<p>Интерактивна Кооперативна Радионичарска Амбијентална</p>

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 72

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	МАТЕРИЈАЛИ	31	12	19
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	14	5	9
3.	КОМПОЗИЦИЈА	13	5	8
4.	ПРОСТОР	14	4	10
<i>Укупно:</i>		72	26	46

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
КОМПОЗИЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; 	<p>Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер).</p> <p>Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални.</p> <p>Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпера, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.</p>	<p>Блок бр.4, боје, четке, папир, предмети из окружења</p> <p>Показивање, самостални ученички рад, цртице, интер-активна</p>
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; 	<p>Хералдика – застава, грб, печат.</p> <p>Пиктограми.</p> <p>Споразумевање сликом</p>	
НАСЛЕЂЕ	<ul style="list-style-type: none"> – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; 	<p>Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји.</p> <p>Познати уметници и најзначајнија дела.</p>	
СЦЕНА	<ul style="list-style-type: none"> – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити. 	<p>Сценографија за позориште, филм и телевизију.</p> <p>Елементи сценографије.</p>	

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	27	25	2
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	5	5	-
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	4	-	4
<i>Укупно:</i>		36	30	6

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - опише своја осећања у вези са слушањем музике; - препознаје народну и уметничку музику; - опише улогу музике у медијима; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - уочи контраст и понављање у музичком делу; - пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; 	<p>Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.</p>	Практично смислена, слушање, певање, интерактивна, разговор
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - примени изражајне музичке елементе; - осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - коментарише своје и туђе извођење музике; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; - учествује у школским приредбама и манифестацијама. 	<p>Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (<i>Andante. Moderato. Allegro</i>). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму <i>це1-це2</i>. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. <i>Це-дур</i> лествица. Репетиција, прима и секунда волта.</p>	Интерактивна, ученичко певање, практично смислене, игре уз покрет, дидактичке игре
		Једноставна ритмичка и мелодијска пратња.	Практично смислена,

<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>		<p>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономапоје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст</p>	<p>слушање, певање, интер-активна, разговор</p>
--	--	---	---

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 3
- ✓ **Годишњи фонд:** 108

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	21	4	17
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	49	28
		Спортска гимнастика		
		Основе тимских, спортских и елементарних игара		
		Плес и ритмика		
		Пливање		
Полигони				
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	10	4
		Здравствено васпитање		
<i>Укупно:</i>		108	57	51

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе исаставе уз музичку пратњу; – изведе дејчи и народни плес; 	<p>Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p> <p>Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности</p>	<p>метода вербалне комуникације демонстративна метода</p> <p>- метода практичног вежбања: синтетичка, аналитичка</p> <p>-игра као метод</p>

МОТОР ИЧКЕ ВЕШТИ НЕ СПОРТ И СПОРТС КЕ ДИСЦИ ПЛИНЕ	Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; 	<p>Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој Основни садржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав.</p> <p>Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал”. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. Јацент</p> <p>Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази. Основна обука пливања. Скок на ноге. Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>	- такмичарска метода
	Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и удругим ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; 		
	Основе тимских, спортских и елементарних игара	<ul style="list-style-type: none"> – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; 		
	Плес и ритмика	<ul style="list-style-type: none"> – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. 		
	Пливање			
	Полигони			
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВ ЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	<ul style="list-style-type: none"> – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и удругим ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. 	<p>Основна правила вежбања. Основна правила мини- – рукомета, футсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри</p>	

			<p>(према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.)</p>	
	Здравствено васпитање			

Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Циљ је да ученици стекну свест о томе да постојање света има свој циљ. Разумети конкретну Литургијску заједницу као сједињење свих људи и природе са Богом. Човек приноси природу Богу а последице греха су конкретне и могу се поправити. Циљ верске наставе је да посведочи садржај вере и духовно искуство Цркве, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности, чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Увод	1	-	1
2.	Црква је наш избор	7	6	1
3.	Христос нас све зове	7	5	2
4.	Диван је Бог у светима Својим	7	5	2
5.	Значај врлинског живота	8	5	3
6.	Са нама је Бог	6	4	2
<i>Укупно:</i>		36	25	11

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	ЗАДАЦИ	Начини и поступци остваривања програма
Црква је наш избор	- Ученик ће моћи да објасни зашто свако може да одабере да верује - Ученик ће моћи да илуструје, опише како нас	Упознавање ученика са смислом Царства Божијег Ученици сагледавају значење иконичног смисла човековог постојања Ученици повезују значење личне и саборне молитве Ученици разумеју зашто је потребно живети у јединству са Богом	Како би се постигли постављени циљеви и исходи настава ће се организовати на следећи начин: Од наставних метода примењиваће се
Христос нас све зове			

Диван је Бог у светима Својим	Бог чува - Ученик ће разумети зашто су неки људи постали светитељи - Ученик ће моћи да представи врлински начин живота и да га на конкретном примеру објасни		дијалошко-монолошка форма, а од активности ученицима ће се кроз тумачење пригодних текстова приближавати смисао теме. Применом метода квиз питања, игара памћења и разрада тема кроз пројектну наставу (тимски рад) провераваће се до ког степена усвајања знања се дошло
Значај врлинског живота			
Са нама је Бог			

КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК

Циљ: усвајање темељних вјеронаучних знања и вјерничких животних ставова по којима ученици као кршћани, особно и у заједници, живе своје зрело дјетињство. Вјеронаучна знања и вјернички ставови остварују се у откривању и упознавању Бога присутнога, који позива човјека на заједништво с њим и међусобно. У темељу стоји Божји позив човјеку, ученицима, да препознају његове знакове присутности, упознају његову поруку, која има свој врхунац у Исусу Крсту, и да у складу с Крстовим науком вјерно живе у заједници, Цркви, којој припадају по крштењу.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	НАШИ ВЈЕРОНАУЧНИ СУСРЕТИ	1	-	1
2.	САКРАМЕНТИ – ЗНАКОВИ СУСРЕТА СА БОГОМ И ЉУДИМА	7	6	1
3.	БОЖЈИ НАС ГЛАСНИЦИ ЗОВУ	7	5	2
4.	ДОБРО ЈЕ ПО БОЖЈИМ РИЈЕЧИМА ЖИВЈЕТИ	7	5	2
5.	СЛИЈЕДИМО ИСУСОВО ДЈЕЛО	8	5	3
6.	ГРАДИМО КРИСТОВУ ЦРКВУ	6	4	2
<i>Укупно:</i>		36	25	11

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
НАШИ ВЈЕРОНАУЧНИ СУСРЕТИ	Да схвати могућност слободног избора и буде одговорнији за своје одлуке да разумије Дошашће као времена позива на сусрет с новорођеним Кристом да схвати како се Исус родио за спасење свакога човјека и свих	Сусрећемо се као вјерници и браћа	Како би се постигли постављени циљеви и исходи настава ће се организовати на следећи начин: Од наставних метода примењиваће се дијалогско-монолошка форма, а од активности ученицима ће се кроз тумачење пригодних текстова приближавати смисао теме. Применом метода квиз питања, игара памћења и разрада тема кроз пројектну наставу (тимски рад)
САКРАМЕНТИ – ЗНАКОВИ СУСРЕТА СА БОГОМ И ЉУДИМА		Знакови и симболи у животу, Сакраменти – Крстовидарови, Крштење: рођење за нови живот, Сакраментсв. Потврде – Духом оснажени, Еухаристија: позив на ново заједништво, Сакраментпомирења и покорне, Болесничко помазање, Свети ред – позив и служење, Женидба – обећање љубави и вјерности, Понављање и систематизација обрађене наставне теме.	

БОЖЈИ НАС ГЛАСНИЦИ ЗОВУ	народа да прихвати различите начине слављења Божића у различитим културама да заузме став отворености и поштовања према другима и другачијима да се отвори радости литургијског слављења Исусова рођења	Чути Божји позив – Глас виче у пустињи; Адвент – позивнаусрет с Новорођеним; Маријин позив и одговор Нека ми буде по ријечи твојој; Крист се родио за све људе и све народе земље; Посвуда је Бетлехем; Звјезда над земљом – благодан Божића и благодан свјетла код других народа (Ханука)	провераваће се до ког степена усвајања знања се дошло
ДОБРО ЈЕ ПО БОЖЈИМ РИЈЕЧИМА ЖИВЈЕТИ		Крштење Исуса Христа – „Ово је мој љубљени Син – њега слушајте (Лк 3,21); Исус окупља своје ученике; Исус је важан човјек – оздрављење узе тога ((Ив 5,5); Исус поучава како треба живјети; Исус је Син Бога живога – Петрова исповијест вјере (Мт 16,13); Ходити с Богом кроз живот	
СЛИЈЕДИМО ИСУСОВО ДЈЕЛО		Вјеровати Божјој љубави и чинити добро – Коризма; Ићи путем Исусова крижа; Ускрснуће Крстово – побједа и прослава живота; Свјedoци Исусова ускрснућа; Понављање и систематизација обрађене наставне теме	
ГРАДИМО КРИСТОВУ ЦРКВУ		Шалом – мирвама (Ив 20,19-23); Твој Дух покреће свијет (Дј 5); Сви смо позвани у заједницу вјерних - Крштење (Дј 8,26); У Цркви су дрови Духа и многе задаће (Рим 12); Заједно градимо Крстову Цркву; ЈеданКрист – различите Цркве; Дај нам свога Духа, Господине Понављање обрађених наставних садржаја и провјера знања	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ЉУДСКА ПРАВА - Ја и други на планети Земљи	9	8	1
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО - Култура и традиција	8	8	-
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ - Прекомерна потрошња	10	10	-
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ - Еколошка акција	9	8	1
<i>Укупно:</i>		36	34	2

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ЉУДСКА ПРАВА - Ја и други на планети Земљи	<p>разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животnoj средини;</p> <p>– се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса;</p> <p>– образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите;</p> <p>– аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура;</p> <p>– наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције;</p>	<p>Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – <i>Мисли глобално делуј локално.</i></p> <p>Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животnoj средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.</p>	
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО - Култура и традиција	<p>– образложи значај подршке избеглицима и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу;</p> <p>– наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура;</p> <p>– дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације;</p> <p>– препознаје примере прекомерне потрошње;</p> <p>– препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих;</p>	<p>Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе.</p> <p>Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других.</p> <p>Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима.</p> <p>Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет.</p> <p>Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.</p>	<p>Методе рада • монолошка • дијалогска • текстуална • хеуристичка • дискусија • илустративна • писаних радова • демонстрација • посматрања • практичних активности(радови ученика) • истраживачка • решавања проблема</p>
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ - Прекомерна потрошња	<p>– критички разматра појаву бацања хране и расипања воде;</p> <p>– процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;</p>	<p>Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела.</p>	

	<p>– испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;</p> <p>– учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању</p>	<p>Деца – омиљена циљна група произвођача.</p> <p>Медији и потрошачка култура</p> <p>Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама.</p> <p>Права потрошача</p> <p>Информације од значаја за потрошаче.</p> <p>Однос цене и квалитета производа.</p> <p>Права и одговорност потрошача.</p> <p>Заштита потрошачких права.</p>	
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ - Еколошка акција</p>		<p>Планирање и извођење еколошке акције</p> <p>Одређивање циља и израда плана акције.</p> <p>Извођење и документовање акције.</p> <p>Промоција акције на нивоу школе.</p> <p>Вредновање акције.</p>	

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Циљ наставе и учења Пројектне наставе је стицање знања и оспособљавање ученика да знања примене у животу, решавање актуелних проблема из животног окружења, самостално коришћење различитих извора ради стицања нових знања, подстицање за истраживањем, истраживачко учење, развој интересовања за уметност, културу и демократију, развој комуникационих вештина, култивисање сарадње и начина на који се комуницира у групи у циљу јачања одељењске кохезије.

- ✓ **Разред:** четврти
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАЗИВ ПРОЈЕКТА	Предмети обухваћени пројектом	Број часова по теми
1.	Уводни час		1
2.	Шта ли крије Гуливерова стопа	Српски језик, Природа и друштво, Математика, Ликовна култура Физичко и здравствено васпитање	5
3.	Еко авантура	Српски језик, Природа и друштво, Математика, Ликовна култура	7

		Музичка култура	
4.	Детективи здравог живота	Српски језик, Природа и друштво Физичко и здравствено васпитање	7
5.	Бескрајна прича	Српски језик, Природа и друштво Математика, Ликовна култура Музичка култура	5
6.	Дигитална безбедност	Српски језик, Природа и друштво Математика, Музичка култура	6
7.	Водим те, сад, кроз мој крај	, Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање	4
8.	Завршни час		1
		<i>Укупно:</i>	36

ОСМИ РАЗРЕД

А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења предмета Српски језик и књижевност је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 4
- ✓ **Годишњи фонд:** 136

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Књижевност	71	46	25
2.	Језик	36	13	23
3.	Језичка култура	29	4	25
<i>Укупно:</i>		136	63	73

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од 	<p>Л Е К Т И Р А</p> <p>ЛИРИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина” 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови” 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма” / „Опомена” 5. Момчило Настасијевић: „Труба” 6. Иван В. Лалић: „Ветар” 7. Марина Цветајева: „Месечев сјај” <p>ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранко Радичевић: Ђачки растанак (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”) 2. Народна епско-лирска песма: Женидба Милица Барјактара <p>ЕПИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вук Стефановић Караџић: О народним певачима 2. Вук Стефановић Караџић: Житије Ајдук Вељка Петровића (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак) 5. Петар Петровић Његош: Горски вијенац (одломак „Бадње вече”) 6. Симо Матавуљ: „Пилипенда” 7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити” 8. Милош Црњански: Сеобе (одломак) / Роман о Лондону („Пролеће је стигло у Лондон”) 9. Бранимир Ћосић: Покошено поље (одломак из прве књиге „Читава једна 	<p>Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – лирика, епика, драма, лирско-епска дела и обогаћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају канонском корпусу дела националне и светске књижевности и обогаћен је актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту. Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати у слободно време, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања. Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици буду у стању да начине различите врсте карактеризације ликова: откривају што више особина, осећања и душевних стања књижевних ликова (према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким), да изражавају своје ставове о њиховим поступцима и да покушају да их сагледају из различитих перспектива.</p>

	<p>наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања; – објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа;</p>	<p>младост”) 10. Дино Буцати: „Колумбар” 11. Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић: Роман као држава (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”) ДРАМА 1. Данило Киш: Ноћ и магла 2. Петар Кочић: Јазавац пред судом (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: Грађанин племић (одломак) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ 1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима” 2. Милутин Миланковић: Кроз васиону и векове (одломак) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини”...) 2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси</p>	<p>Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем проблемских питања која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквира, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.</p>
--	---	--	---

		<p>ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...)</p> <p>4. Иво Андрић: Деца („Деца”, „Књига” и „Панорама”)</p> <p>5. Бранислав Нушић: Сумњиво лице</p> <p>6. Клод Кампањ: Збогом мојих петнаест година</p> <p>7. Давид Албахари, Мамац</p> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3–6 дела)</p> <p>1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови”</p> <p>2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор)</p> <p>3. Бранко Ћопић: Мала моја из Босанске Крупе</p> <p>4. Станислав Винавер: Ратни другови („Аритон”)</p> <p>5. Народна приповетка: Усуд б. Вук Стефановић Карацић: Српски рјечник (избор, нпр. „Отмица”...);</p> <p>7. Растко Петровић: Африка (одломци)</p> <p>8. Радослав Братић: Мајсторова рука (одломак)</p> <p>9. Милорад Павић: Хазарски речник, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци)</p> <p>10. Душан Ковачевић: Ко то тамо пева</p> <p>11. Гроздана Олујић: Гласам за љубав</p> <p>12. Џон Селинџер: Ловац у жити</p> <p>13. Ричард Бах: Галеб Џонатан Ливингстон</p> <p>14. Кајо Ритер: Дечко који није био из Ливерпула</p> <p>15. Џон Бојн: Дечак у пругастој пицами</p> <p>16. Сју Таузенд: Дневник Адријана Мола.</p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора,</p>	
--	--	---	--

			<p>апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.</p>	
ЈЕЗИК	ГРАМАТИКА	<ul style="list-style-type: none"> – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; 	<p>Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Тирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик.</p> <p>Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци).</p> <p>Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика.</p> <p>Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовскоресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки).</p> <p>Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик.</p> <p>Службена употреба језика и писма према Уставу.</p> <p>Језици националних мањина (основни подаци).</p> <p>Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи: – основни модели: извођење, слагање, префиксација; – просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); – састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе.</p>	<p>У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним српским језиком.</p> <p>Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.</p> <p>Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем.</p> <p>Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног).</p> <p>Са ученицима треба радити систематизацију градива које је научено у претходним разредима. Неопходно је да се по граматичким нивоима обнове и повежу знања, и то логички и критеријално, тако што ће усвајати правила и начине функционисања граматичког система.</p> <p>На конкретним примерима реченица најбоље је обновили знања из</p>

			Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова.	морфологије (врсте речи, граматичке категорије) и синтаксе (реченични чланови, типови реченица и сл.).
	ПРАВОПИС	-доследно примени правописну норму; – уочи разлику и змеђу научног, административног и разговорног функционалног стила;	Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци.	Садржаје из правописа неопходно је повезивати са одговарајућим примерима и на часовима граматике и на часовима књижевности. Треба на једноставан начин указати на адаптацију (прилагођавање) имена из страних језика и њихову промену. Питање спојеног и одвојеног писања обратити на једноставним, уобичајеним примерима и предочити могућност тројаког писања (сложенице, полусложенице, синтагме). Употребу генитивног знака треба повезати са дужином, која се у говору чује, а у писању бележи овим знаком. Такође, треба објаснити разлику у бележењу црте и цртице, указујући на правила употребе једног, односно другог знака.
	ОРТОЕПИЈА	– примени основна правила о распореду акцената;	Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).	Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике, али и на темама из књижевности. На овом нивоу ученици треба да уоче разлику између краткосилазног и краткоузлазног акцената. Такође, потребно је систематизовати знања о распореду акцената и неакцентованих дужина на једноставним примерима.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА			Књижевни и остали типови текстова у	Језичка култура обухвата усмено и

	<ul style="list-style-type: none"> – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту. 	<p>функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина).</p> <p>Лексикологија:</p> <ul style="list-style-type: none"> – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; – нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија. <p>Пропагандни текстови (рекламе и слично).</p> <p>Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара.</p> <p>Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама.</p> <p>Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту;</p>	<p>писмено изражавање и једнаку пажњу би требало посветити и једном и другом начину изражавања. Крајњи циљ наставе језичке културе односи се на то да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације.</p> <p>Један од најважнијих програмских захтева језичке културе јесте богаћење речника ученика.</p> <p>Стога је изузетно значајно на систематичан начин приступити обради тема које се односе на лексички систем српског језика.</p> <p>У сваком полугодишту раде се по два писмена задатка (укупно четири годишње).</p> <p>У оквиру припреме за писмене вежбе и писмене задатке могу се користити неке од следећих вежби: сажимање текста; паралелно препричавање и анализа текста; успостављање нарушеног редоследа (хронолошког, смисаоног)</p> <p>у текстовима; претварање линеарног у нелинеарни текст и обрнуто; маркирање/подвлачење текстова; састављање питања на основу текста; писање рада на основу неколико задатих цитата;</p> <p>писање текстова/реченица применом различитих функционалних стилова; преобликовање текста према постављеним захтевима.</p> <p>Циљ обраде свих пет функционалних стилова не би требало да буде репродукција и утискивање функционалностилистичких знања у свест ученика, већ стицање активног</p>
--	--	---	---

		<p>попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p>	<p>знања које се може применити у свакодневној комуникацији. Ученици би требало да буду оспособљени да објасне сличности и разлике између функционалних стилова, да препознају и образложе њихове елементе у адекватно одабраним текстовима, развијајући разумевање њихових особености и идући ка закључивању о њиховој природи. Притом, значајно је да ученици активно учествују у откривању и увиђању карактеристика функционалних стилова српског језика.</p>
--	--	---	--

- Корелација са другим предметима: Историја, Верска настава, Грађанско васпитање, Музичка култура;

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења страног језика јесте да се ученик, усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика, оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу

- ✓ **Разред:** Осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
<i>Укупно:</i>				

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p>– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе;</p> <p>– тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима;</p> <p>– у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>– размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>– повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања;</p> <p>– разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи</p>	<p><i>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see!</i></p> <p><i>Yes, it's been a while.</i></p> <p><i>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</i></p> <p><i>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?</i></p> <p><i>I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.</i></p> <p><i>Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?</i></p> <p><i>Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten.</i></p> <p><i>The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is pronounced... , but it is spelled.... My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?</i></p> <p><i>Dunja's my soulmate; we are inseperable.</i></p> <p><i>Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most important and most influential person in your life?</i></p> <p><i>Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel Clemens write under?</i></p> <p><i>What was Agatha Christie famous for? She was famous for her detective stories.</i></p> <p><i>What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series.</i></p> <p><i>It's been nice meeting you/talking to you.</i></p> <p><i>Have a good life!</i></p> <p><i>Farewell, my friends!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</i></p> <p><i>The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</i></p>	<p>Како би се постигли постављени циљеви и исходи настава ће се организовати на следећи начин:</p> <p>Дијалогска метода, дискусија, метода демонстрације, метода графичких радова, истраживачка метода, ИКТ метода. Фронтални, индивидуални и рад у пару. Интернет, библиотека, старе фотографије, рачунар, пројектор.</p>

	<p>ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих;</p>	<p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why/How...</i> Питања са препозиционим глаголима Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Саксонски и нормански генитив <i>Twice/three times.../half as (adjective) as</i> Префикси <i>over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i> (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта.</p>	
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p>– саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење; – упуту честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико информација у низу које се</p>	<p><i>My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.</i> <i>My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.</i> <i>My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.</i> <i>My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?</i> <i>My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my mother, while my brother looks more like my father.</i> <i>I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?</i> <i>What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!</i> <i>Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party. Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.</i> <i>This steak is undercooked/overcooked. It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like?</i> <i>Novi Sad is a major city in Serbia. What's its high/main street?</i> <i>New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got a nickname? By what name was your hometown previously known?</i> <i>The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or Union Flag.</i> <i>The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross.</i> <i>Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.</i> <i>Armistice Day is celebrated in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and Germany on the 11th of November, 1918.</i></p>	

	<p>односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете</p>	<p><i>Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of our school.</i> <i>Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.</i> <i>My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games.</i> <i>The series was voted the best teenage series of all times.</i> <i>My score is twice as good/bad as yours.</i> <i>Dragana ran half as fast as Relja.</i> <i>You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges!</i> <i>It's water under the bridge!</i> <i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости <i>Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)</i> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Питања са <i>Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...</i> Префикси <i>over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i> <i>Twice/three times... as (adjective/adverb) as</i> (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p>– размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете</p>	<p><i>There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them? Fine, let's do that!</i> <i>Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead? Why don't we split the bill?</i> <i>Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example?</i> <i>Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time!</i> <i>Shall we meet at my place? Okay, what time?</i> <i>Is this time next week ok with you? That sounds good to me./That would be great!</i> <i>Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage.</i> <i>You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.</i> <i>You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!</i> <i>Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!</i> <i>The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.</i></p>	

	<p>и осећања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе;</p>	<p><i>My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later. If I were you I would stop being late for school. You might get expelled. What would you do if you were in my place/shoes? Let's not split hairs about it! Should/Ought to/Had better за давање савета</i> Изрази: <i>How/What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> <i>Stative verbs (think, mean, sound...)</i> Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - <i>can/could/may/might...</i> Пасивни облик модалних глагола Заповедни начин <i>Gerund/Infinitive</i> Индијектни предлози и савети Први и други кондиционал Негативни префикси <i>un-, im-, ir-, il-...</i> (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања; размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења;</p>	<p><i>Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions. Can/Could/Will you rewrite the essay? You've misspelled/misspelt some words. Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can you now draw/pull/open them? Ok, let's have some sunlight in! Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish! Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale! Promise not to tell anyone! I promise! Stop showing off! Nobody likes a show-off! Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk? Stop beating around the bush and tell me what the problem is! She told me to stop making fuss about nothing! My mum asked/warned us to stop giggling. The head teacher promised to look into the matter. I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again! Sorry to disturb/interrupt! Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry. Thanks for letting me stay/for waiting for me! Thank you, you've been very kind. Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help. Tell your parents I said thank you. Say hi for me! Pretty please! Happy anniversary! Better luck next time! Fingers crossed! Congrats on your exams!</i> Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may/will</i> Заповедни начин</p>	

	<p>– разуме краће низове исказа који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама</p>	<p>Први и други кондиционал Индијектне наредбе и молбе <i>Gerund/Infinitive</i> Префикси <i>over-, mis-, over-, re...</i> (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>	
<p>РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА</p>		<p><i>Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can.</i> <i>What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!</i> <i>Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there.</i> <i>What can I use this application for?</i> <i>Click on the photos if you want to find out more.</i> <i>If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.</i> <i>I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...</i> <i>Read the exercise in silence/silently.</i> <i>Time's up! Put down your pens and hand in your tests.</i> <i>Sit tight! Sit up straight! Straighten your back! Behave yourself!</i> <i>Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.</i> <i>Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind!</i> <i>Don't blame me, it's not my fault!</i> <i>Don't wait for me! I might be long!</i> <i>Don't peek! It's none of your business!</i> <i>Don't touch the stove until it gets cool.</i> <i>Hold this for me!</i> <i>He told me to hold on to his arm.</i> <i>Tell me who the book belongs to.</i> <i>The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another.</i> <i>Mind your step!</i> <i>Beware of the dog!</i> <i>Caution: wet floor!</i> <i>Danger: strong current!</i> <i>Don't limit your challenges – challenge your limits!</i> <i>Let go of bad memories and be happy!</i> Заповедни начин Модални глаголи <i>shall/should</i> за тражење упутстава Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>might/may/could</i> Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима Први и други кондиционал Индијектне наредбе и молбе Префикси <i>over-, in-, im-, ir-, il...</i> (Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење</p>	

<p style="text-align: center;">ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>		знакова и симбола.	
		<p><i>It's getting dark/late/cold/hotter...</i> <i>She's getting hungry/tired/better/worse...</i> <i>The weather is getting worse by the minute.</i> <i>What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.</i> <i>Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.</i> <i>Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house.</i> <i>How often do you sleep over at your friends' place?</i> <i>Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle.</i> <i>This reminds me, have you applied for the competition yet?</i> <i>This is the first time I've used a crib sheet.</i> <i>Can I trust you with something?</i> <i>Anyone can use the application, can't they?</i> <i>The class teacher tells us to always report the absent students.</i> <i>I don't know what they are arguing about/who they are laughing at.</i> <i>My teacher says that the English drink the most tea in the world.</i> <i>My mum asks me who the message is from.</i> <i>My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan.</i> <i>Danilo asks how long I have kept my diary/blog.</i> <i>Jelena complains that she keeps forgetting her parents' birthdays!</i> <i>Do you know who I met yesterday?</i> <i>What does UNICEF/the abbreviation stand for?</i> <i>What happens if students misbehave in class in your school? Do they get punished for their misbehaviour?</i> <i>I would/could help you if I had time now. What would you do if you were rich?</i> <i>The Harry Potter film series is based on Joanna Rowling's novels. Which book is the play based on?</i> <i>The story/novel is set in the 19th century.</i> <i>In my country a lot of children live in a single-parent family or in a family with a step-parent and step brothers and sisters.</i> <i>Some city people live in a high rise, but most people live in detached or semi-detached houses.</i> <i>International Mother Language Day is held on 21 February to promote awareness of linguistic and cultural diversity.</i> <i>How's Labour Day celebrated in your country?</i> <i>There are approximately 1000 giant pandas remaining in the world.</i> <i>It is estimated that/According to the statistics, 2 million alligators live in the state of Florida.</i> <i>The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи</i> <i>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи</i> <i>Stative verbs (taste, smell, remind...)</i> <i>The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају и у изразима This is the first/second/third time...</i> <i>Други кондиционал</i> <i>Can за изражавање способности у садашњости</i></p>	

		<p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must/can't/might/may/could</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple</i>) Индиректне наредбе и молбе Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену <i>Gerund/Infinitive</i> Питања са препозиционим глаголима <i>Get + adjective</i> (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>		<p><i>went to the park with some friends of mine yesterday afternoon.</i> <i>We had a two months' holiday. What did you do on your holiday/spring/term break? We were having the time of our life!</i> <i>Why didn't you tell me about that? I didn't want you to know!</i> <i>My friend turned pale/jumped for joy when she heard the news.</i> <i>Who forgot their phone?</i> <i>When did the centre reopen?</i> <i>What was the first concert you went to? Who were you there with?</i> <i>My friends threw me a going away/goodbye/farewell party before I moved away/left the town/country. They saw me off at the airport.</i> <i>My dad couldn't afford to go to university, but I can now.</i> <i>Anastasija was able to answer all of her questions correctly, but I answered mine incorrectly.</i> <i>I misheard you. I was mistaken. She misunderstood my message.</i> <i>Something's just crossed my mind. I've changed my mind. Have you made up your mind yet?</i> <i>I've lost my train of thoughts. / My mind's gone blank.</i> <i>Have you read/heard today's/yesterday's news?</i> <i>Have you passed to the next round?</i> <i>Has it stopped raining?</i> <i>I've misplaced my pen / miscalculated the numbers.</i> <i>He's gone bananas!</i> <i>We were having a rehearsal while the storm was raging/when there was a power cut.</i> <i>My mum told me to stop to buy some bread on my way home.</i> <i>The old lady asked/begged us to help her.</i> <i>I was voted the class president in the previous class meeting.</i> <i>Who was the book published by? It has been adapted into a film.</i> <i>The people have been stricken by a lightning.</i> <i>The cat's been run over by a car.</i> <i>I haven't been invited to the party.</i> <i>The industrial revolution started in the 18th century.</i> <i>YouTube, the popular video sharing website, was created in 2005.</i> <i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе <i>The Past Continuous Tense</i>, све употребе</p>	

		<p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i></p> <p><i>Could</i> и <i>was/were able to</i> за изражавање способности у прошлости</p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Perfect Simple, Past Simple</i>)</p> <p>Индијектне наредбе и молбе</p> <p>Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i></p> <p>Питања са препозиционим глаголима</p> <p>Герунд/Инфинитив</p> <p>Префикси <i>mis-, over-, re...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>		<p><i>Who are you going to the prom with?</i></p> <p><i>When are you leaving for the airport? When does your plane leave? / What time is your flight? What time does the flight from Moscow arrive? Which platform does the train leave from?</i></p> <p><i>When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.</i></p> <p><i>We're going to make up the missed class next week. Let me know when/the time!</i></p> <p><i>I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school? What are you going to do after you leave school?</i></p> <p><i>Emma will turn 15 in 2 months.</i></p> <p><i>Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.</i></p> <p><i>I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!</i></p> <p><i>We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.</i></p> <p><i>See you when you get back!</i></p> <p><i>Take your umbrella in case it rains tonight!</i></p> <p><i>I'll tell on you to the teacher unless you stop!</i></p> <p><i>If it's a tie, will we be able to play another round?</i></p> <p><i>If I wish on a shooting star, will my wishes come true?</i></p> <p><i>What will happen if we keep littering?</i></p> <p><i>What would you do if you saw aliens? Would you run away or speak to them?</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма</p> <p><i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања</p> <p>Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>may/might/could</i></p> <p><i>Going to</i> за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу чулних опажања</p> <p>Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (<i>when, after, before, as soon as, by the time...</i>)</p> <p><i>Stative verbs (promise, believe, think, guess, suppose, hope...)</i></p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Future Simple</i>)</p>	

		<p>Први и други кондиционал <i>Will be able to</i> за изражавање способности у будућности (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји</p>	
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>		<p><i>What's the matter? My finger/hand is swollen. I've been stung by a bee. That must hurt! Let me have a look. Do you need some tissues? Are you fine with this?</i> <i>What's the matter with Helen? She's been bitten by a strayed dog. She needs to go to hospital. Why haven't you called an ambulance? She wants us to help her. / She asks if we could help her.</i> <i>I've got goose bumps/butterflies in my stomach/stage fright. My schoolmates expect me to win/hope that I will win the race/game/competition. You needn't worry! We're on your side!</i> <i>What would you like to spend the money on? Who would you like to celebrate with if you won? Why are you smelling the food? What does it smell like? My hands smell of onions!</i> <i>Iva's tasting the coffee. She says it tastes awful. How do you like yours? Can I taste your pie?</i> <i>Liam felt embarrassed by his friends' insensitive remarks. He says they really hurt him.</i> <i>Sanja was pleased with her test results. She hopes to enrol in an art school if she passes her final exams with flying colours.</i> <i>Who wasn't happy with their marks?</i> <i>What were you good at as a child? I enjoyed being active, but now I'm really into/keen on studying.</i> <i>I've always been interested in clothes and fashion.</i> <i>Our parents have always taught us to treat people the way we want to be treated.</i> <i>I don't want this moment to ever end!</i> <i>I hope you make wonderful memories today!</i> <i>We need to laugh. Laughter is the best medicine!</i> <i>The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense</i> <i>Stative verbs (be, want, wish, need, expect, hope, have, hurt, feel, smell, taste...)</i> <i>Need/Needn't</i> <i>Why don't/haven't you...</i> Питања са препозиционим глаголима Придевско-предлошке фразе – <i>interested in, keen on, pleased with, embarrassed by...</i> Глаголско-предлошке фразе - <i>be into...</i> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Индириктне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Први и други кондиционал Заповедни начин <i>Gerund/Infinitive</i> (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација;</p>	
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА</p>		<p><i>Let's meet at the entrance to/exit from the museum!</i> <i>Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is. Go</i></p>	

<p align="center">И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>		<p><i>past the traffic lights and go straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it!</i> <i>I live as close/near as you from the school.</i> <i>The Science and Technology Park is twice as far as the Natural History Museum.</i> <i>What would happen if the Sun was twice as far from the Earth?</i> <i>Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.</i> <i>The baker's/pastry shop is halfway between my home and school.</i> <i>I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner of the screen.</i> <i>Move over towards the door.</i> <i>I slipped as I stepped onto the platform.</i> <i>We went for a walk along the beach/river bank at dawn.</i> <i>The boys swam across the lake.</i> <i>This is the first time I've flown across the Atlantic.</i> Индиректна питања са уводним глаголом у садашњем времену Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>halfway between / on the left/right side / at the top/ bottom / in the top/bottom left/right corner...</i> Предлози са глаголима кретања: <i>towards, onto, into, across, along...</i> <i>as + adjective + as: as close/near/far... as</i> <i>twice/three times... + adjective + as: twice/three times... as (far) as</i> (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p>	
<p align="center">ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>		<p><i>You needn't take that subject. It's optional!</i> <i>You mustn't cheat in exams. It's illegal!</i> <i>I've had to study hard this month.</i> <i>We had to make the decision in a split second.</i> <i>We can't both use the bike at once so we'll have to take turns.</i> <i>I'm underage – I'm not allowed in pubs!</i> <i>It's a rude question – you should apologise to the teacher!</i> <i>I don't think you should drink that water!</i> <i>I wouldn't swim here if I were you!</i> <i>My parents always remind me to throw the tissue in the bin after using it.</i> <i>The government/local authorities should/ought to take more care of the unemployed/homeless/poor/elderly / unemployed/homeless/poor/elderly people.</i> <i>In my country the young/young people are not permitted to vote until the age of 18.</i> <i>The Louvre is a must for visitors to Paris.</i> <i>These are dos and don'ts of social etiquette.</i> Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, упозорења, правила понашања и присуства/ одсуства обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, need/needn't, should/shouldn't, ought (not) to, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p>	

		<p>Употреба и изостављање одређеног члана у изразима: <i>the unemployed/homeless/poor/elderly/young...</i> и <i>unemployed/homeless/poor/elderly/young... people</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>	
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА		<p><i>He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?</i> <i>My father owns a book/food stall. Who's the owner of that restaurant?</i> <i>This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?</i> <i>Someday, I would like to possess a sailboat.</i> <i>How much money does he owe you? He owes me 100 dinars.</i></p> <p>Саксонски, нормански и дупли генитив Присвојне заменице <i>mine, yours...</i> <i>Stative verbs (have, own, belong, possess, owe)</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: однос према имовини</p>	
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА		<p><i>How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.</i> <i>My dog loves being cuddled/spending time with us.</i> <i>Would you fancy a drink?</i> <i>I didn't fancy swimming in that water.</i> <i>We enjoyed ourselves at the party.</i> <i>Please don't throw these photos away. They're really close to my heart!</i> <i>I like doing jumping jacks. They are great for warming up before my gym exercise!</i> <i>Cycling/Rollerblading is my most liked/preferred leisure activity.</i> <i>What's your family's favourite pastime? I would say our favourite pastime has always been watching informational videos / exploring interesting places closer to home.</i> <i>Yoda from the Star Wars series has been one of my best-loved science fiction characters for as long as I can remember. Who's your favourite film character?</i> <i>One third of the class prefers fantasy books, they say they expand their imagination.</i></p> <p><i>Stative verbs (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)</i> <i>Gerund/Infinitive</i></p> <p>Питања са <i>What, Who, Why, Which, How...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА		<p><i>I agree/disagree. So do I. / Well, I don't.</i> <i>I don't agree. Neither do I. / I don't agree either. / Well, I do!</i> <i>I didn't think of that - good idea!</i> <i>I guess/suppose we should never learn anything by heart.</i> <i>What exactly do you mean by 'lousy singing'?</i> <i>It's not a big deal/no biggie.</i> <i>That's embarrassing/correct/incorrect/possible/impossible/regular/irregular/convenient/inconvenient/honest/dishonest...</i> <i>How icredible/disappointing!</i></p> <p><i>Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)</i></p>	

		<p>Питања са <i>What, Why, How...</i> <i>So/Neither/Either</i> за изражавање слагања и неслагања. Префикси <i>un-, in-, im-, ir-, il-, dis...</i> (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p>		<p><i>It's only half-an-hour's drive / a couple of minutes' walk.</i> <i>He gave me a few tips/a piece of/some advice.</i> <i>They told us an interesting piece/a bit of information.</i> <i>She bought a bunch of grapes/flowers / a bar of chocolate/soap / a jar of honey/jam.</i> <i>The man was so weak that he could only take a sip of water.</i> <i>How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.</i> <i>I don't have as many DVDs as you!</i> <i>My sister doesn't eat as much chocolate as I do.</i> <i>There is ten times as much traffic in my town as in yours.</i> <i>The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep.</i> <i>This jacket is twice as expensive as that one.</i> <i>How much is the return/one-way fare from London to Brighton?</i> <i>What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50.</i> <i>How much did the roasted chestnuts cost? They cost 90 pence/cents a/per cone. How much did they weigh? They weighed</i> <i>100 g.</i> <i>None of my classmates won the prize.</i> <i>Neither of my parents speaks/ speak a foreign language.</i> Саксонски генитив са временским периодима: <i>half-an-hour's, couple of minutes'...</i> Партитиви: <i>a piece/bit/bunch/bar/jar/sip of..</i> <i>Twice/three times.../half as (adjective) as</i> <i>None/Neither</i> (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.</p>	

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

- ✓ **Разред:** Осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставн е теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
5.	КОМПОЗИЦИЈА	26	8	18
6.	НАСЛЕЂЕ	4	2	2
7.	КОМУНИКАЦИЈА	4	2	2
<i>Укупно:</i>		34	12	22

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
КОМПОЗИЦИЈА	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; 	<p>Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива).</p>	<p>Наставник указује на то где се знања о елементима и принципима компоновања примењују. На очигледним примерима из свакодневног живота и уметности објашњава принципе: ритам, контраст, доминанта, градијација, равнотежа, јединство и хармонија. Омогућава услове да ученици развијају знања у складу са својим потребама, интересовањима и способностима. Објашњава зашто и како се уче одабрани садржаји</p>
НАСЛЕЂЕ	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље. 	<p>Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету</p>	<p>Циљ учења ове теме је развијање позитивног става према светској и националној културној баштини. Као полазна основа треба да послужи неки феномен, актуелна тема или догађај. Када се планира учење о уметницима и њиховим делима, важно је смислено одредити циљ учења одабраног садржаја.</p>
КОМУНИКАЦИЈА	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и 	<p>Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алгорита, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурал, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...)</p>	<p>Декодирање слике се односи на тумачење слике у најширем значењу. Ови садржаји се повезују са одговарајућим садржајима других тема. Ученицима је потребно понудити мотивационе садржаје и могућност да одаберу пројекте који их занимају.</p>

	<p>радовима других уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације;</p>		
--	---	--	--

- Корелација са другим предметима: географија, историја, биологија, математика, физика, информатика и рачунарство, српск језик, музичка култура, физичка култура, техника и технологија

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

- ✓ **Разред:** 8
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Човек и музика и слушање/извођење/стваралаштво	17	13	4
2.	Музички инструменти и слушање/извођење/стваралаштво	6	5	1
3.	Извођење музике	7	6	1
4.	Извођење и слушање музике	4	4	0
<i>Укупно:</i>		34	28	6

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p align="center">ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом доба; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба 	<p>Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањец Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Цез, популарна музика, апстрактна музика Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Милановић</p>	<p>Знање о музици кроз различите епохе имаће значајно могућно извођење и ствар критички просуђене улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације се понаша у складу са различитим музичким ови садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде примењује принцип оријентисан на улогу и природу музике, односно комуникацији и : човека у датом периоду према њој и њеној намени, изрази доживљаја као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на који начин) била уметност какву дана спознајемо или нешто друго.</p> <p>Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у службој разумевања света музике у датом духу времена.</p> <p>Хронолошки аспект Музичке културе за осми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немумичким аспектима романтизма, импресионизма и савремене музике на детаљнији и специфичнији начин.</p>
<p align="center">МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код дувачких инструмената; 	<p align="center">Дувачки инструменти</p>	<p><i>Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментама треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том</i></p>

			<p>смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, дувачке инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о дувачким инструментима (дрвени и лимени) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података.</p>
<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; – препозна врсту дувачких инструмената по изгледу и звуку; 	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике</p>	<p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања музике. Током слушања ученици слушно идентификују музички стил и поредегасе основним карактеристикама друштвено-историјског периода. Ученичку пажњу фокусирају на уочавање извођачког састава, темпа, мелодијских и ритмичких карактеристика, са циљем да се повежусамузиком романтизма, импресионизма и савременог доба. Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције наставник може да проширује опажајникапацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу на релевантне специфичности музичког дела.</p>

			<p>Композицијој есе слушају, својим трајањем и садржајем треба одговарајућим перцепцијом ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних делана извођачки састав, изражајне могућности инструмената.</p> <p>Елементи музичке писмености су у служби горенаведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстићи у њиховој креативности и критичко мишљењу. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција</p>
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике 	<p>Певање песама по слуху и изнотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.</p> <p>Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху.</p> <p>Певање песама у комбинацији са плесним покретом.</p> <p>Певање и свирање изнотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфвог инструментарија и/или на другим инструментима.</p> <p>Извођење једноставнијих музичких примера у</p>	<p>Сваки аспект извођења музике је мање посредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и финемоторичке радње.</p> <p>Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања.</p> <p>У једној важној сасекрози извођења музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развија великог стила изражавања.</p> <p>С обзиром на то да ће певање и свирање произилати</p>

	<p>на здравље;</p>	<p>везиса обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.</p>	<p>и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на датик контекст. <i>Певање</i> Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати темпоровани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују у послуху и из нотног текста. Мешовите тактове на примери народних песама треба изводити у послуху. Приликом обраде песама из нотног текста на контекстуалне, следи анализанотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање солитерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање. <i>Свирање</i> Извођење свирања треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички писмени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирале и солмизационо обрађене. Свирање се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.</p>
--	--------------------	---	--

			<p><i>Елементи музичке писмености</i></p> <p>Елемент музичке писмености треба обрађивати кроз договарајуће музичке примере и композиције, односно слике и тумачења према звуку.</p> <p>Мешовити тактови на примери народних песама треба изводити по слуху</p>
<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи музичке образце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 	<p>Импровизација</p> <p>Креирање покрета у музику коју ученици изводе.</p> <p>Креирање ритмичке пратње.</p> <p>Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике.</p> <p>Израда дувачких инструмената од доступних материјала</p>	<p>Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат креативног односа према музици.</p> <p>Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.</p> <p>Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> – израду дувачких музичких инструмената (функционалних или нефункционалних); – музичко-истраживачки рад; – осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката; – осмишљавање музичких радионица; – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудиоснимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

- Корелација са другим предметима: Српски језик и књижевност, историја, информатика и рачунарство

ИСТОРИЈА

Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне зараумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	1	1	0
2.	ЕВРОПА И СВЕТ ИЗМЕЂУ ДВА СТВЕТСКА РАТА	11	6	5
3.	ЈУГОСЛАВИЈА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА	8	4	4
4.	ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОМ СТВЕТСКОМ РАТУ	9	4	5
5.	ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СТВЕТСКОМ РАТУ	10	5	5
6.	ЕВРОПА И СВЕТ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	6	3	3
7.	СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	6	3	3
8.	ЕВРОПА И СВЕТ У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	8	4	4
9.	СРПСКА ДРЖАВА У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	9	4	5
<i>Укупно:</i>		68	34	34

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Ученик разуме, зна и уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено- 	<p>Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>
ЕВРОПА И СВЕТ ИЗМЕЂУ ДВА СТВЕТСКА РАТА	<p>– образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</p> <p>– наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;</p> <p>– пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;</p> <p>– илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;</p> <p>– образложи утицај различитих друштвено-</p>	<p>Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света).</p> <p>Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице).</p> <p>Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот).</p> <p>Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>
ЈУГОСЛАВИЈА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА	<p>– образложи утицај различитих друштвено-</p>	<p>Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе).</p> <p>Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво);</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба</p>

	<p>економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група 	<p>конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).</p>	<p>Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>
<p>ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ</p>	<p>утицали на политички, друштвени и привредни живот;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; 	<p>Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтони, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>
<p>ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала; 	<p>Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>
<p>ЕВРОПА И СВЕТ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; – образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба; – истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и 	<p>Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији,</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора</p>

	спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – очисти одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима; – препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији	популарна култура.	
СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА		Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора
ЕВРОПА И СВЕТ У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА		Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора
СРПСКА ДРЖАВА У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА		Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, презентације... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима. Анализа историјских извора

- Корелација са другим предметима:
географија, верска настава, српски језик и књижевност, физика, математика, биологија, хемија, информатика

ГЕОГРАФИЈА

Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма

- ✓ **Разред:** 8
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	5	3	2
2.	ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	22	16	6
3.	ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	26	19	7
4.	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	7	5	2
5.	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	2	1	1
6.	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	4	2	2

7.	СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА	2	0	2
	<i>Укупно:</i>	68	46	22

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; -анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије. 	<p>Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије. Историјско-географски развој Србије. Символи Србије. Границе и проблеми пограничних крајева</p>	<p>За достизање исхода: ученик ће бити у стању да одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије, потребно је објаснити етимолошко значење термина Србија, симболе отаџбине, детерминанте и компоненте географског положаја, њене границе, облик и величину територије. На почетку наставне теме, указати на то да на географски положај Србије утиче поливалентност, контактност и транзитност њене територије у смислу спајања и прожимања различитих елемената географског простора, који су одговорни за развој, организацију, функционисање и трансформацију територије. Објаснити да су детерминанте и компоненте географског положаја, мењајући кроз историју неке од функција, утицале на промене значаја коју је Србија имала у историји и коју има данас. Објаснити ученицима да географски положај Србије може бити апсолутан и релативан. Истаћи да је апсолутан географски положај Србије егзактан јер су у питању географске координате (математичко-географске) и природни фактори. На основу тога издвојити две компоненте апсолутног географског положаја: математичко-географску и физичко-географску. Такође, издвојити и компоненте релативног географског положаја: културно-географску, политичко-географску, саобраћајно-географску и економско-географску. Објаснити ученицима да је територија Србије повезана и интегрисана, да њена тродимензионалност подразумева копно, ваздушни простор изнад копна и Земљину унутрашњост испод копна, као и да је њен квалитет дефинисан економским параметрима који зависе од квалитета и квантитета природних ресурса, као што су на пример, плодност земљишта, рудно богатство, однос обрадивих и необрадивих површина и биолошка разноврсност. За достизање исхода: ученик ће бити у стању да анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије, важно је издвојити граничне прелазе Србије према суседним државама и објаснити централно језгро – колевку државне идеје, центар интеграције и фактор кохезије</p>

			<p>њене територије. Овај садржај треба реализовати у складу са одговарајућим садржајима из историје. Пожељно је избегавати фрагментарно учење историјских чињеница везаних за промене величине територије Србије јер то има најкраће трајање у памћењу, већ их треба повезати са утицајем историјских догађаја на савремени географски развој, чиме се постиже најјачи трансфер у стицању других знања и вештина. Поред тога, објаснити како различите историјске околности и економска развијеност утичу на динамичне промене у географском простору Србије. У циљу подстицања толеранције код ученика, указати на постајање различитих етничких и културних група у пограничним територијама Србије. Оспособити ученике да израђују тематске карте о Географском положају, границама и величини територије Србије користећи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову наставну тему</p>
<p>ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – наводи начине коришћења вода 	<p>Геотектонски процеси на територији Србије. Сеизмизам Србије. Тектонски облици рељефа. Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека. Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи. Климатске области у Србији. Подземне воде Србије. Реке Србије. Језера Србије. Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије. Распрострањеност биљног и животињског света</p>	<p>За достизање исхода: ученик ће бити у стању да опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије, кључно је да у светлу теорије литосферних плоча ученик опише геотектонски положај и геотектонску рејонизацију Србије сагледавањем односа Евроазијске и Афричке литосферне плоче, објасни механизме настанка и обликовања рељефа на простору Србије и именује значајне морфоструктурне облике рељефа у Србији. Даљом операционализацијом исхода ученик ће бити у стању да препозна и наведе облике рељефа који настају тектонским покретима и вулканизмом, објасни процес настанка земљотреса и наведе најугроженије зоне и изведе закључке о појави савременог сеизмизма као и одсуство активног вулканизма на територији Србије. Наставници могу упознати ученике са мрежом сеизмолошких станица Србије и различитим начинима прикупљања података о трусној активности на подручју Србије у реалном времену, размени података са земљама у окружењу и компјутерским програмима за аутоматско лоцирање и извештавање. Исход: ученик ће бити у стању да класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне. Кроз овај исход ученика треба упознати са генетским и основним морфолошким типовима рељефа као и њиховом распрострањеношћу уз помоћ географске</p>

	<p>Србије;</p> <p>– препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода;</p> <p>- доводи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора.</p>		<p>карте Србије. Исход је остварен уколико је ученик у стању да опише деловање унутрашњих и спољашњих сила на постанак и обликовање рељефа Србије, да наведе и опише примере облика рељефа помоћу географске карте, графичких приказа и фотографија. Исход: анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије. За остваривање овог исхода неопходно је да ученик самостално користи климатолошке податке који се односе на температуру и падавине изабраног места. Климатолошки подаци могу се преузети из метеоролошких годишњака који су доступни на сајту Републичког хидрометеоролошког завода Србије (РХМЗС). Да би анализирао просторну и временску дистрибуцију наведених података, неопходно је да самостално конструише климадијаграме бар два места између којих постоји значајна разлика у надморским висинама. Поред ових климатских елемената, ученика треба упознати и са ветровима и инсолацијом. Просторну и временску дистрибуцију температура, падавина и ветрова треба повезати са климатским факторима који условљавају њихово формирање. Као последица просторне и временске дистрибуције вредности климатских елемената на простору Србије издвајају се одређене климатске области. Да би се исход остварио, неопходно је да ученик: наведе климатске елементе, опише просторну и временску дистрибуцију температуре ваздуха и падавина на територији Србије, наведе и оцени значај климатских фактора, издвоји климатске области на територији Србије. Да би се остварио исход: класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије и наводи начине коришћења вода Србије, ученику би требало указати на постанак, еволуцију и распрострањеност река, језера, подземних вода и термоминералних извора на територији Србије. Упознати га са основним хидрографским карактеристика река Србије, чије груписање би се извршило према припадајућем морском сливу.</p> <p>Анализа водних режима, на најједноставнијем нивоу, подразумевала би уочавање максималних и минималних водостаја и протицаја на рекама, као и фактора који доводе до њихове појаве. Ученик треба да опише стања екстремних водостаја и протицаја (сува речна корита, поплава) као и</p>
--	--	--	---

			<p>последнице које оне остављају на човека, привреду и животну средину. Да би се остварио исход, неопходно је да ученик: наведе највеће реке Црноморског, Јадранског и Егејског слива, процени време појаве минималних и максималних водостаја на рекама, разликује језера по начину постанка, опише еволуцију језерских басена, лоцира термоминералне изворе, опише врсте и значај подземних вода за водоснабдевање, утврди везу између доступности воде и лоцирања одређених привредних делатности и објеката. Да би се постигао исход: препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода, наставник ставља акценат на интеракцију природе и друштва и указује ученицима да се људско друштво не може посматрати независно од природног окружења. За ученика је важно да зна шта доводи до формирања природне непогоде, да ли и како човек може да стимулише њено формирање, где су природне непогоде распрострањене на простору Србије, као и да зна како да поступи у случају да је изложен њиховом дејству. Уз помоћ наставника, родитеља као и самосталног прикупљања података ученик треба да се упозна са природним непогодама које се дешавају, могу се десити или су се десиле у његовом непосредном окружењу: простори у Србији изложени дејству земљотреса, клизишта, одрона, атмосферских непогода (олуја, град, екстремне температуре), полава и бујица.</p> <p>Да би се постигао исход: доведе у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора, кључно је објаснити да су ареали биљних и животињских врста детерминисани рељефом, земљиштем, климом, присуством воде и другим факторима. Неопходно је да ученици сагледају просторну дистрибуцију животињских врста, травнатих области, шумских ареала и њихов састав, као и ефекте које остварују у интеракцији са осталим природним и друштвеним објектима у простору. Да би се овај исход остварио, потребно је да ученик: наведе основне типове земљишта, разликује вертикални и хоризонтални распоред вегетације, класификује фауну у односу на тип средине (фауна копнених вода, фауну копна; шумска и нешумска подручја), наведе како људске активности утичу на фрагментацију и смањење ареала биљних и животињских врста</p>
--	--	--	--

			и појаву ендемских врста.
<p>ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – објашњава популациону динамику становништва Србије; – кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; 	<p>Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање. Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика. Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси. Градови. Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд. Природни ресурси и привредни развој. Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.</p>	<p>У оквиру области/теме Друштвено-географске одлике Србије предвиђено је да се обрађују садржаји о становништву, насељима и привреди Србије. Њима се продубљују ученичка знања из области друштвене географије која су стекли у шестом разреду основног образовања и васпитања и иста примењују у конкретном просторном контексту, Републици Србији и локалној средини. За достизање исхода: ученик ће бити у стању да објашњава популациону динамику становништва Србије, акценат треба ставити на објашњење кретања броја становништва по подацима пописа (предлог је да временски обухват буде након Другог светског рата), природног прираштаја и миграција. Наставници треба да упознају ученике са изворима података о становништву (попис, матична статистика, други извори) и да их науче како се ови подаци користе и тумаче. Веома је важно да се у том смислу оствари корелација са наставом историје (ратови, историјске миграције, итд.). Тамо где постоје техничке могућности, ученици могу да користе пописне податке у електронском облику доступне на интернет сајту Републичког завода за статистику, да део тих података представљају на тематским картама, графички и табеларно. Наведени исход се операционализује кроз проверу остварености следећих исхода код ученика: наводи изворе података о становништву, наводи компоненте демографског развоја, проналази податке о броју становника, наталитету, морталитету, миграцијама становништва Србије и локалне средине, објашњава временску и просторну динамику становништва Србије и локалне средине, користи тематске карте и графичке приказе у објашњавању популационе динамике становништва Србије и локалне средине, приказује на тематским картама, графичким приказима и табеларно популациону динамику становништва Србије и локалне средине. Достизање исхода: изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи, непосредно се надовезује на реализацију претходног исхода. Овде је неопходно да ученик увиди како се (макро) регионалне тенденције у природном прираштају и миграцијама одражавају на биолошке, економске и социјалне структуре</p>

	<p>-препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине.</p>		<p>становништва Србије. Наведени исход се операционализује кроз проверу остварености следећих исхода: ученик наводи биолошке, економске и социјалне структуре становништва, ученик објашњава утицај рађања и умирања на биолошке, економске и социјалне структуре становништва у Србији и локалној средини, ученик објашњава утицај досељавања и одсељавања на структуре становништва у Србији, ученик објашњава промене у структурама становништва Србије и локалне средине као резултат садејства природног кретања и миграција. Исход израђује и анализира графичке приказе структура становништва јако је важан у функционалном домену. Овде до изражаја долази захтев да ученик самостално проналази податке о структурама становништва који су доступни у аналогном и дигиталном облику те да их на часовима и код куће за домаће задатке приказује у виду полно-старосних пирамида, графикона, дијаграма и тематских карата (картодијаграма). Садржаји везани за овај исход могу се реализовати применом различитих облика рада (индивидуални, рад у пару, рад у групи) и своју пуну примену проналазе у изради истраживачких пројеката, најбоље везано за локалну средину. Исход ученик изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике даље се надовезује на претходне. Ученици на овом узрасту већ имају и интуитивна и појмовна знања о броју, кретању (природном прираштају, миграцијама) и структурама становништва и способни су да увиђају последице смањења броја становника, исељавања људи из села и мањих градова, интензивног прилива становништва у Београд, исељавања у иностранство, итд. Ова тематика је интересантна за организацију дебата и дискусија, трибина и радионица које би могле да се организују у сарадњи са експертима из локалне заједнице (лекари, социјални радници, психолози, демографи, запослени у јединицама локалне самоуправе задужени за социјална питања, итд.). Наведени исход се операционализује тако да ће ученик бити у стању да: дефинише појам популационе политике; наводи различите типове популационе политике; објашњава којим популационим политикама се решавају различити демографски проблеми; предлаже примену мера популационе политике с обзиром на актуелне демографске</p>
--	--	--	---

			<p>проблеме у Србији и локалној средини. Достижање исхода: објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи, захтева да се са ученицима обраде садржаји везани за настанак насеља у нашој земљи, село и руралне процесе (депопулација, деаграризација, сенилизација, гашење сеоских насеља, псеудоурбанизација, итд.), основне одлике градова, њихове функције и гравитациони утицај, унутрашњу структуру градова и односе са околним простором. Неопходно је посебну пажњу посветити процесу урбанизације и главним урбаним проблемима. Ова целина се завршава упознавањем са Београдом, главним градом Србије, његовим географским положајем, историјско-географским и функционалним развојем. Наведени исход се операционализује тако да ће ученик бити у стању да: наводи насеља у нашој земљи; објашњава утицај природних и друштвених фактора који су довели до настанка и развоја првих градова у нашој земљи; дефинише и врши класификацију сеоских и градских насеља по различитим обележјима; описује процесе трансформације сеоских и градских насеља; објашњава условљеност процеса деаграризације и урбанизације; објашњава везу демографских и насеобинских процеса у Србији и локалној средини. Исход: уз помоћ карте Србије и свих других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи, доводи ученике у ситуацију да сами проналазе изворе информација о привреди наше земље и локалне средине, да их критички преиспитују, упоређују, уочавају временску динамику и просторне диспаратете економско-географских појава и процеса. Географска карта (општа и тематске карте) је овде незаобилазно наставно средство које ученици користе за извлачење географских закључака, али и за илустрацију резултата својих сазнања. Исходи: доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи и препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине су најдиректније међусобно повезани. Од ученика се очекује да продубе постојећа и стекну нова знања о утицају пољопривреде,</p>
--	--	--	---

			<p>индустрије, саобраћаја, туризма и других привредних делатности на географски простор. Будући да су примери негативног утицаја човека на животну средину доминантни у односу на позитивне, те да се на истицању позитивног утицаја човека на животну средину инсистирало и у нижим разредима, овде је акценат стављен на примере рационалног коришћења енергетских извора и очувања животне средине. На овај начин ученици стичу целовиту слику о сличностима и разликама у функционисању при- вреде у свету и у нашој земљи, код њих се развија критичко и дивергентно мишљење, али и патриотска свест и интеркултуралност.</p>
<p>ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ</p>	<p>– учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини;</p> <p>– анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;</p> <p>-описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти.</p>	<p>Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.</p>	<p>Исход: описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти. Уз помоћ карте и других расположивих извора информација ученици треба да анализирају просторну заступљеност природних и културних објеката у Србији. Остваривање исхода подразумева уочавање разлика културно- историјских целина градског и сеоског типа.</p> <p>Исход је остварљив ако ученик на карти одреди и лоцира заштићена природна и културна добра и наведе примере. Исход: ученик ће бити у стању да процењује важност очувања природне и културне баштине Србије. Ученици кроз овај исход треба да формирају вредносне ставове и развију свест о неговању природних и културних добара. Организовањем посета манастирима, музејима, националним парковима изводе се закључци о важности националног и културног идентитета наше земље. Исход је остварљив ако ученик на некој карти различитим картографским методама представи степен заштите природних добара и истакне њихов значај.</p>
<p>ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА</p>	<p>– учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини;</p> <p>– анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;</p> <p>– препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на</p>	<p>Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.</p>	<p>За достизање овог исхода: ученик ће бити у стању да реализује истраживачки пројекат у локалној средини, препорука је да технике наставника буду усмерене на поучавање и учење путем открића које обухвата прикупљање података од локалног становништва и самостално посматрање објеката и процеса. Организација теренског рада подразумева истраживачки пројектни задатак где наставник у сарадњи са ученицима дефинише тему, циљ и задатак истраживања, објашњава наставне методе, дефинише хипотезе, израђује нацрт</p>

	<p>човека и адекватно реагује у случају природних непогода;</p> <ul style="list-style-type: none"> – доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора; – кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља; – уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине; – препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине; – описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти. 		<p>истраживања, описује фазе и ток реализације истраживања, одређује релевантне изворе информација, наводи начин обраде података и приказивање добијених резултата кроз вредновање и евалуацију пројекта. Применом пројектне наставе развијају се међупредметне компетенције. Наставник је у обавези да на почетку школске године ученицима да јасна и прецизна упутства о начину реализације пројектне наставе. Након припреме и реализације пројектне наставе ученици ће бити у стању да уоче значај сарадње у тиму за остваривање заједничких циљева, али и да процене сопствена постигнућа. Ученици су оспособљени да прикупљају, обрађују и презентују резултате истраживачког рада током свих фаза реализације пројекта, као и да презентују и промовишу продукте пројекта. За достизање исхода: реализује истраживачки пројекат у локалној средини, неопходно је да ученик познаје методологију истраживачког рада: – дефинише пројектни задатак; – прикупља податке из различитих извора и на терену; – обрађује податке, приказује их текстуално, табеларно и графички и доноси закључке; – представља резултате истраживачког рада; – описује и вреднује географски положај завичаја; – препознаје, наводи и именује облике рељефа и хидрографске објекте на простору завичаја, објашњава међузависност климе, земљишта и живог света; – истражује и утврђује специфичности природно-географских и друштвено-географских одлика завичаја и доводи их у корелацију; – објашњава утицај одређене структуре становништва на друштвено-економски развој завичаја; – наводи и описује природна богатства и објашњава утицај њиховог искоришћавања; – описује структуру привреде и наводи показатеље развијености одређених привредних делатности; – образлаже потребе заштите природне средине; – анализира и предлаже различите мере за унапређење завичаја; – примењује географска знања и вештине приликом решавања проблемских ситуација у свакодневном животу; – правилно наводи изворе литературе.</p>
--	--	--	---

<p>СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ</p>	<p>– учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини;</p> <p>– анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;</p> <p>-објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.</p>	<p>Срби у Црној Гори. Срби у БиХ – Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори.</p>	<p>Исход: ученик ће бити у стању да објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету, операционализује се тако што ће ученик бити у стању да наведе државе и ентитете у којима живе припадници српског народа, наведе број припадника нашег народа у земљама бивше СФРЈ, региону и дијаспори, објасни узроке досељавања Срба у различитим историјским периодима, упореди економски, културни и политички положај Срба. Припадници нашег народа исељавали су се из Србије у прошлости у више таласа из различитих разлога (средњовековна исељавања и сеобе, миграције пре Другог светског рата, послератна политичка емиграција, економска емиграција од шездесетих до деведесетих година XX века, таласи избеглица и савремена економска емиграција од деведесетих година до данас). Потребно је да се ученици осмог разреда упознају са тиме колико припадника нашег народа живи на тлу бивше СФРЈ, у региону и дијаспори, када су се и зашто досељавали у те државе, какав им је економски, политички и културни статус, којим делатностима се баве, какав им је однос са већинским становништвом тих држава. Закон о дијаспори и Србима у региону дефинише појмове дијаспора и регион као и државе које ти појмови обухватају. Наведеним исходом и наставним садржајем којим се он достиже, достиже се васпитна димензија циља географије као наставног предмета што подразумева неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. Етничку хетерогеност становништва Србије, као и вишевековно присуство Срба у региону и дијаспори, треба сагледавати као богатство које најбоље може да се сагледа у склопу наставног предмета географија.</p>
-----------------------------------	--	--	---

- Корелација са другим предметима: Биологија, Историја, Информатика и рачунарство

ФИЗИКА

Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Осцилаторно и таласно кретање	9	4	5
2.	Светлосне појаве	14	7	7
3.	Електрично поље	9	5	4
4.	Електрична струја	19	8	11
5.	Магнетно поље	6	3	3
6.	Елементи атомске и нуклеарне физике	9	5	4
7.	Физика и савремени свет	2	2	0
<i>Укупно:</i>		68	34	34

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; – примењује превентивне мере заштите од буке - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области; 	<p>Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <p>Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом)</p> <p><i>Лабораторијске вежбе:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи 2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна 	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – лабораторијским вежбама; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); – различитим типови домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а) – систематским праћењем рада сваког ученика.
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	<ul style="list-style-type: none"> - анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; - демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; – примењује превентивне мере заштите од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области; 	<p>Карактеристике светлости. Правoliniјско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <p>Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о</p>	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – лабораторијским вежбама; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни

		<p>одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично уроњен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње). Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп.</p> <p><i>Лабораторијске вежбе:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. 2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива 	<p>рад...);</p> <ul style="list-style-type: none"> – систематским праћењем рада сваког ученика.
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	<p>-- демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи;</p> <ul style="list-style-type: none"> – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области; 	<p>Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <p>Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у рициновом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана</p>	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); – систематским праћењем рада сваког ученика.
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	<ul style="list-style-type: none"> – објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и 	<p>Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – лабораторијским вежбама; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти,

	<p>мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;</p> <p>– описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;</p> <p>– препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу;</p> <p>- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пражњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. <i>Лабораторијске вежбе:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности). 2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра. 3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности 	<p>допунска настава, додатни рад...);</p> <ul style="list-style-type: none"> – различитим типовима домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а) – систематским праћењем рада сваког ученика.
МАГНЕТНО ПОЉЕ	<p>– објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;</p> <p>– користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи;– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;</p> <p>- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. <i>Демонстрациони огледи:</i></p> <p>Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); – систематским праћењем рада сваког ученика.
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	<p>– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;</p> <p>– опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите;</p> <p>– разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене</p>	<p>Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. <i>Демонстрациони оглед:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; – решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; – коришћењем других начина рада који доприносе бољем

		Детекција присуства радиоактивног зрачења. (школски ГајгерМилеров бројач)	разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); – систематским праћењем рада сваког ученика.
ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	– препозна и објасни значај физике за развој других природних наука., допринос физике развоју савремене медицине и савремене технологије	Значај физике за развој других природних наука. Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	– излагањем садржаја теме – подстицањем вршњачког учења у различитим фазама наставе и учења, посебно кроз пројектну наставу, рад на истраживачким задацима,

Корелација са другим предметима:

- Математика, Техника и технологија, Информатика и рачунарство, Српски језик, Музичка култура, Ликовна култура, Биологија, Географија

МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 4
- ✓ **Годишњи фонд:** 136

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	СЛИЧНОСТ	16	6	10
2.	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	13	7	6
3.	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	17	6	11
4.	ПРИЗМА	12	4	8
5.	ПИРАМИДА	11	4	7
6.	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	13	5	8
7.	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	12	5	7
8.	ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	21	9	12
9.	Пројектни задатак, обнављање градива, иницијални тест и анализа резултата иницијалног теста, реализација 4 писмена задатака са исправкама.	21	0	21
<i>Укупно:</i>		136	46	90

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
СЛИЧНОСТ	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту; 	<p>Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Коришћењем географских карти разних размера поновити размеру дужи и израчунавање растојања на основу дате размере и измереног растојања на карти , - Сличност фигура показати на разним примерима из свакодневног живота. - Дефиницију сличности троуглова и појам коефицијента сличности увести природно, разматрањем разних ситуација (када је реч о сличним троугловима и онима који то нису). - Примену сличности троуглова реализовати на: примерима из историје математике (легенда о томе како је Талес измерио висину Кеопсове пирамиде), практичним примерима примене (мерење широке реке без преласка на другу обалу, мерење висине брда ...) и примени сличности на правоугли троугао (доказ Питагорине теореме, релација између висине правоуглог троугла и одсечака на хипотенузи ...).
ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту; 	<p>Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогнална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Обраду међусобних односа тачака, правих и равни у простору засновати на посматрању и анализи објеката у окружењу, користећи математичку терминологију и одговарајуће ознаке. - Задаци којима се подстиче оријентација у простору, просторна визуелизација, мисаоно сагледавање простора и сл. - Код ученика подстицати вештину цртања (слободном руком и геометријским прибором) просторних фигура.
ЛИНЕАРНЕ	<p>По завршеној области/теми ученик ће</p>	<p>Линеарна једначина.Решавање</p>	<p>На конкретним примерима показати да</p>

<p>ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ</p>	<p>бити у стању да: - реши линеарну једначину, неједначину – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину</p>	<p>линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.</p>	<p>линеарна једначина $ax = b$: – у случају да је a није 0 и $b \in \mathbb{R}$ има јединствено решење, – у случају да је $a = 0$ и b није 0 нема решења (скуп решења једначине је празан) и – у случају да је $a = 0$ и $b = 0$ има бесконачно много решења (сваки реалан број је решење). Ученици треба да овладају техникама помоћу којих се неке једначине могу еквивалентним трансформацијама свести на једначину облика $ax = b$ -На сличан начин приступати и решавању линеарне неједначине уз истицање разлика (у случају множења негативним бројем мења се смисао неједнакости). Решења неједначина приказивати на бројевној правој и у одговарајућем скуповном запису.</p>
<p>ПРИЗМА</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину праве призме</p>	<p>Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.</p>	<p>-Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, учавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике.</p>
<p>ПИРАМИДА</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде;</p>	<p>Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.</p>	<p>-Израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тростране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом.</p>
<p>ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p>	<p>Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак</p>	<p>-Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у</p>

	- нацрта и анализира график линеарне функције;	функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.	координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим појам линеарне функције једне реалне променљиве ($y = kx + n$), не помињући општи појам функције. -Показати да је график те функције права, уз посебно разматрање случајева $k = 0$, $k > 0$, $k < 0$, као и $n = 0$, $n > 0$, $n < 0$. -Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n . Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обратити својства линеарне функције када је она задата имплицитном релацијом $ax + by = c$.
СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: - реши систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи систем линеарних једначина са две непознате;	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.	-Уводи се и појам система две линеарне једначине с две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева. -Системе линеарних једначина решавају се методама замене и супротних коефицијената. - Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система две линеарне једначине с две непознате. Решавајући разне проблеме из геометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих система линеарних једначина.
ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правога ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте	-Ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела. - Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака.

		(сфере) и равни. Површина и запремина лопте.	-При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогије између призме и ваљка, односно пирамиде и купе. Ту аналогију користити за образложење формула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. -Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања.
--	--	---	---

Корелација са другим предметима: Техника и технологија, Информатика и рачунарство, Физика, Српски језик, Ликовна култура, Географија

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ИКТ	10	5	5
2.	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	4	2	2
3.	РАЧУНАРСТВО	12	8	4
4.	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	8	2	6
<i>Укупно:</i>		34	17	17

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ИКТ	<p>унесе и мења податке у табели;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – графички представи податке на одговарајући начин; – примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; 	<p>Радно окружење програма за табеларне прорачуне.</p> <p>Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....).</p> <p>Формуле и функције.</p> <p>Примена формула за израчунавање статистика.</p> <p>Сортирање и филтрирање података.</p> <p>Графичко представљање података.</p> <p>Форматирање табеле (вредности и ћелија).</p> <p>Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).</p>	<p>У оквиру теме ИКТ, подаци се обрађују и анализирају коришћењем програма за табеларне прорачуне.</p> <p>Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за табеларне прорачуне (менија, палета са алаткама, картица, статусне линије...).</p> <p>Увести појмове: радна свеска, радни лист (радна табела, табела), ћелија (поље), ред (врста), колона и опсег (распон) ћелија.</p> <p>Приликом рада са радним свескама које могу имати више радних листова (табела), приказати поступак промене активног радног листа и именовања појединачних радних листова.</p> <p>Описати навигацију (кретање) кроз табелу (коришћењем миша и тастатуре).</p> <p>За ефикасније кретање кроз табелу користити приказати основне пречице на тастатури.</p>
ДИГИТАЛНА	– наведе потенцијалне ризике	Заштита личних података.	У оквиру теме Дигитална писменост прича се о

<p>ПИСМЕНОСТ</p>	<p>дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; – повеже ризик на интернету и кршења права деце; – објасни појам „отворени подаци“; – објасни појам вештачке интелигенције својим речима; – наведе примере коришћења вештачке интелигенције у свакодневном животу; – објасни утицај вештачке интелигенције на живот човека; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;</p>	<p>Права детета у дигиталном добу Отворени подаци. Појам и примена вештачке интелигенције Садашњост и будућност вештачке интелигенције – етичка питања</p>	<p>поузданости података и значају заштите података и приватности, као и о појму вештачке интелигенције и примени у свакодневном животу. Наставник треба да подстакне ученике да идентификују начине на које одрасли својим понашањем у дигиталном окружењу крше право детета на приватност, као и да им помогне да разумеју улогу одраслих (родитеља, наставника, креатора интернет садржаја и јавних политика) у заштити њихових права у дигиталном окружењу. Препознавање узрасних ограничења за коришћење различитих сервиса на интернету такође је од виталног значаја за осигурање безбедности ученика у дигиталном простору</p>
<p>РАЧУНАРСТВО</p>	<p>изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...);</p>	<p>Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...). Унос података у једнодимензионе низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).</p>	<p>У оквиру теме Рачунарство приказује обрада података применом специјализованих програмских језика и окружења. Подаци су у рачунарима обично организовани табеларно. На пример, информациони системи предузећа дају могућност извоза разних извештаја у облику табела. У последње време је све чешћа пракса да уместо традиционалних извештаја које можемо одштампати и презентовати на папиру информациони систем извештај даје у форми Excel табеле у којој можемо сами да сортирамо, филтрирамо, групишемо и сумирамо податке, правимо дијаграме, а ако умемо, радимо и напредније анализе.</p>
<p>ПРОЈЕКТНИ</p>	<p>– сарађује са осталим</p>	<p>Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење</p>	<p>Наставник дефинише неколико тема пројектних</p>

<p>ЗАДАЦИ</p>	<p>члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен</p>	<p>– нивои приступа и безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Инфографик. Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења</p>	<p>задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета. Ослањајући се на праксу утврђену у претходна три разреда, наставник реализацију пројектног задатка у највећој мери препушта ученицима. Ученици бирају једну од понуђених тема, а затим, у оквиру својих тимова, самостално планирају фазе реализације, у складу са расположивим временом, ресурсима и сложеношћу одабране теме. Наставник има улогу ментора – он прати и благо усмерава ученике док пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник подстиче ученике да темељно осмисле сваки од корака, дискусију у оквиру тимова и сараднички долазе до решења. Циљ наставника је да, током реализације пројектних задатака, креира образовно окружење које погодује развијању и неговању: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. На крају пројеката, ученици треба да сумирају резултате и изведу закључке.</p>
---------------	---	--	--

- Корелација са другим предметима: Математика

БИОЛОГИЈА

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Јединство грађе и функције као основа живота	26	14	12
2.	Човек и здравље	9	4	5
3.	Порекло и разноврсност живота	7	3	4
4.	Наслеђивање и еволуција	7	4	3
5.	Живот у екосистему	19	9	10
<i>Укупно:</i>		68	34	34

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>Јединство грађе и функције као основа живота</p>	<p>– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;</p>	<p>Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза – принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.</p>	<p>У активностима за достизање исхода <i>повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије</i>, треба нагласити да се особине живог налазе у структури – ћелији и да је на Земљи живот успостављен током еволуције ћелија. Кроз обраду улога и значаја појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије (једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми) треба увести појмове који ће повезати ћелијску грађу и функцију. У том смислу треба поменути да поједине ћелије имају одређену грађу из које произилази њихова специфична функција (нпр. надражљивост, проводљивост, контрактилност), док друге могу бити програмиране за диференцијацију у више праваца, односно обављање различитих функција (пример матичних ћелија).</p> <p>Активности за достизање исхода <i>повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција</i> треба усмерити тако да ученици разумеју да се усложњавањем унутрашње грађе стичу услови за појаву нових карактеристика ћелије (и организма) при чему се повећањем активне површине преко које се обавља одређена функција, на свим нивоима организације, успоставља принцип економичности – оптимално искоришћавање ограничене запремине ћелије/организма, повећањем унутрашње или спољашње површине. На тај начин се остварује боља енергетска ефикасност, на ћелијском и на нивоу организма, и обезбеђује континуитет (одрживост) животних функција. То се може приказати на различитим примерима: интрамембрански систем у ћелији, набори мембране унутар митохондрија, цревне ресице, алвеоле у плућима, шкржни листићи, набори (вијуге) мозга итд. Садржаји се могу обрадити кроз истраживачки рад ученика о томе како се долази до матичних ћелија, како се чувају, на који начин их користимо у медицини итд, кроз разговор са стручњаком (лекар, генетичар) о матичним ћелијама, посетом Генетичком саветовалишту локалне болнице или другим институцијама које се баве овом темом.</p> <p>Активности за достизање исхода <i>идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе и илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини</i></p>

			<p><i>средини</i>, треба усмерити тако да ученик razуме да ћелија/органizam најбоље функционише у одређеним условима и да сви организми поседују механизме који одржавају свој унутрашњи састав у одређеним границама, које омогућавају њихово преживљавање. Посебно је важан принцип примања и преноса информација и разговора на надражаје. Потребно је нагласити да су то повезани и регулисани процеси, односно да процеси који се одвијају у појединим деловима тела могу да регулишу активности у другим органима и ткивима и утичу на целокупно функционисање организма. Хомеостаза и повратна спрега као појмови могу се повезати са градивом роботике (Техника и технологија). Ученике на овом узрасту треба што више упућивати да самостално прикупљају, обрађују, представљају и тумаче информације добијене једноставним истраживањима. Потребно је повезати физику и биологију (физичке појаве у телу организама, притисак, брзина...) и хемију и биологију (неуротрансмитери, хормони, ензими...). Током остваривања наведених исхода, требало би да ученици различитим примерима илуструју везу између физиолошких адаптација живих бића и промена у спољашњој средини. Садржаји се могу обрадити кроз низ кратких вежби/демонстрација рефлекса (рефлекси ока, рефлекс хватања лењира, пателарни рефлекс...), варљивост чула (прецизност чула додира, оптичке варке итд.).</p>
<p>Човек и здравље</p>	<ul style="list-style-type: none"> – одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стилевима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота; 	<p>Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље.</p>	<p>У активностима за достизање исхода: одговорно се односи према свом здрављу, важно је указати на путеве преношења болести, превенцију и значај редовних контрола. Ученик треба да развије одговоран однос према сопственом здрављу, здрављу људи из своје околине и да поступа према упутствима лекара. Када знају путеве преношења изазивача болести, требало би да ученици науче и како се треба понашати у присуству оболелих од различитих болести, али и да развију толерантан однос према оболелима. На пример, особу оболелу од сиде не треба да игноришу, нити дискриминишу на било који начин, а то ће моћи када науче да руковање, загрљај, разговор нису начини како се ова болест преноси. Процена ставова из домена одговорног односа према здрављу може се радити кроз чек-листу.</p> <p>У оквиру области Човек и здравље треба обрадити и примере различитих утицаја на функције ендокриног система, нервног система и чула изазваних различитим спољашњим и унутрашњим факторима (узроцима), као и могућност враћања организма у равнотежено стање након одређених поремећаја. Могу се кори-</p>

			<p>стити примери који су блиски за разумевање ученицима овог узраста, као што је слабљење слуха услед слушања прегласне музике, коришћења слушалица, коришћења мобилних телефона, играња компјутерских игрица итд. Ученике треба мотивисати да изразе критички став у погледу домена и мере штетности појединих утицаја.</p> <p>Разумевање резултата стандардних лабораторијских анализа крви и урина се може обрадити кроз вежбу, при чему пажњу треба обратити само на вредности које се односе на еритроците, хемоглобин, гвожђе, леукоците (без леукоцитне формуле), ниво шећера, а код резултата урина на замућеност, присуство бактерија и ћелија крви. Циљ вежбе није тумачење, анализирање и интерпретација лабораторијских анализа, јер то раде лекари, већ је потребно да ученик уме да прочита табелу и разуме да вредности треба да буду у опсегу референтних. Током вежбе се могу анализирати унапред припремљени (симулирани) подаци од стране наставника, а не реални резултати конкретних особа (ученика или одраслих). Посебну пажњу треба посветити репродуктивном здрављу. Контрацепцију обрадити и у смислу спречавања преране трудноће и полно преносивих болести.</p> <p>Кроз активности за достизање исхода изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, код ученика треба развијати критички став према садржајима који се могу наћи на интернету и другим изворима информисања (часописима, ТВ емисијама...). У питању су садржаји који се односе нпр. на дијете, биолошки активне супстанце и адитиве, али и друге теме од значаја за здраве стилове живота. Ученици могу да проналазе примере медијских садржаја који ће се анализирати на часу. Анализу је могуће урадити и у виду дебате са темама: постоје ли инстант-дијете, „чаробне биљке“ које лече најразноврсније болести, „топе килограме“, продужавају младост и слично.</p> <p>Кроз истраживачке задатке или пројектну наставу, могу се обрадити лековити и физиолошки активни производи животиња и биљака (као што су мед, прополис, различити екстракти биљака, полен...) који се користе за људску употребу. Ова тема је погодна за корелацију са градивом хемије или за заједничку пројектну наставу са овим предметом (нпр. вежбе екстракције хлорофила, кофеина и биљних уља). Такође, у циљу истраживања о деловању биљних и животињских продуката и екстраката, могу се организовати посете или мини-екскурзије до оближњег постројења за</p>
--	--	--	--

			<p>прераду лековитих биљака, узгајивачници медицинских пијавица, произвођачу меда и сл, зависно од подручја и локалних услова у којима се школа налази. За врсте које су интродукцијом унете ради узгајања и добијања екстраката и других продуката, могу се проучити путеви којима су те врсте доспеле на наше подручје, што се може повезати са исходима области Живот у екосистему и са предметом Географија.</p> <p>За достизање исхода повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона потребно је ову тему повезати са хормоналном регулацијом, која се обрађује у теми Јединство грађе и функције, и са знањима из претходних разреда у вези са променама у пубертету (менструални циклус, на пример). У обради полног и родног идентитета, поред развијања толеранције и прихватања различитости, ученицима треба пружити ширу перспективу генетичке варијабилности, као природног феномена, која не даје основе за предрасуде, стереотипе, дискриминацију и насиље. Адекватним избором садржаја и начина рада може се успоставити веза са садржајима који се обрађују на предмету Грађанско васпитање, а који се односе на теме пол, род и сексуалности.</p> <p>Активности се могу реализовати као дебате, трибине, представљање резултата истраживачких задатака ученика (нпр. о ставовима ученика у одељењу, анализа текстова – дневни пресек новинских чланака и слично).</p> <p>Активности за достизање исхода: идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота треба да обухвате истраживања видова нездравог начина живота, као што су начин исхране, физичка активност, употреба психоактивних супстанци (укључујући и лекове – таблетоманија). Посебну пажњу треба посветити злоупотреби стероида и других супстанци за нпр. повећање мишићне масе и снаге због последица на стање организма и на понашање. Резултате истраживања треба повезивати са деловањем на системе органа и приказивати их јавности (нпр. на нивоу одељења или школе) у различитим облицима (нпр. пано који ће пропагирати здраве стилове живота, или са декларацијама производа које свакодневно користе уз коментарисање улоге и штетности појединих адитива исхрани и слично).</p>
<p>Порекло и разноврсност живота</p>	<p>– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;</p>	<p>„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака</p>	<p>Активности за достизање исхода <i>доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети</i> треба усмерити на повезивање стечених еколошких знања са историјом планете Земље, тј. начинима којима се она мењала (тектонске промене,</p>

	<p>– истражи давно нестале екосистеме;</p>	<p>за продукцију O₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.</p>	<p>промене климе, састав атмосфере, влажност, температура, итд). Податке о геофизичким процесима треба пропатити описом развоја живог света кроз геолошка доба. За именовање геолошких доба треба користити стручне називе прекамбријум, палеозоик, мезозоик и кенозоик. Могу се поменути и краћи периоди који су познати ученицима као што су перм, карбон, тријас, јура, креда, али се не препоручује да ти називи буду део кључних појмова. Сечена знања о постанку живог света треба повезати са продукцијом кисеоника и настанком озонског омотача, као условима за еволуцију већине врста живих бића. Посебну пажњу треба посветити настанку нових група живих бића и повезати их са њиховим положајем на Дрвету живота, што представља и део активности задостизање исхода <i>истражи давно нестале екосистеме</i>. Већину активности за достизање поменутог исхода је могуће реализовати кроз пројектне задатке у којима ће ученици истраживати и представљати (презентацијом, плакатом) нестале шуме карбона, мора камбријума, итд, уз адекватну употребу еколошких појмова попут еколошких фактора и адаптација.</p>
<p>Наслеђивање и еволуција</p>	<p>– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;</p>	<p>Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.</p>	<p>Активности за достизање исхода <i>повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена</i>, обухватају истраживање и описивање промена током животног циклуса различитих врста биљака и животиња (од зигота, преко деоба ћелија и формирања органа, а затим улазак у репродуктивну фазу, старење и смрт). На пример, могу се истражити и представити животињске врсте са потпуним преображајем (метаморфозом), које пролазе кроз фазе ларве и лутке пре адултног периода (бројни инсекти), као и они са непотпуним преображајем (одсуство стадијума лутке код инсеката); развиће преко ларвеног стадијума код мекушаца, ракова, риба, водоземаца итд. Такође, треба нагласити да постоје и организми чије развиће нема очигледно препознатљиве фазе кроз промене целокупне грађе тела, али да и такво развиће подразумева раст, промене у пропорцијама делова тела и физиолошким процесима, као и развиће полних органа (нпр. човек). Морфолошке и физиолошке промене током животног циклуса треба повезати са хормонским променама (хормон раста, полни хормони, јувенилни хормон код инсеката, биљни хормони, итд). Развиће човека треба повезати са променама насталим у пубертету услед деловања хормона које се обрађују у области Човек и здравље. Посебну пажњу треба посветити томе да се хормонски индукване</p>

			<p>промене активирају укључивањем регулаторних гена у одређеним фазама животног циклуса.</p> <p>Да би се ови процеси довели у везу са основним молекулским процесима у ћелији, неопходно је подсетити ученике на знање о генима и молекулу ДНК (из седмог разреда). Током седмог разреда, ученицима су предочена правила наслеђивања (трансмисије) генетичког материјала од родитеља на потомство. Сада је потребно објаснити другу улогу генетичког материјала – функцију гена у процесу развића особина организама. На овом узрасту не треба говорити о транскрипцији и транслацији, али је важно рећи да су производи гена протеини који остварују различите функције – ензими, структурни протеини (нпр. колаген, антитела, итд), хормони, итд. На примеру хормона може се објаснити улога гена. Током животног циклуса, у одређеним фазама се активирају гени за хормоне, који онда активирају друге гене за раст тела и развиће органа (нпр. јувенилни хормон код инсеката). Активност гена за полне хормоне код људи доводи до активирања гена за развиће полних органа, длакавост код дечака, раст груди код девојчица, итд. Ови садржаји дају ширу перспективу генетичке варијабилности када су у питању особе чије се полне карактеристике и полни идентитет не поклапају.</p> <p>Имајући у виду оваква објашњења улоге гена у развићу фенотипа, као и знања из седмог разреда о аелима и правилима наслеђивања, може се појаснити ученицима присуство различитости између јединки у једној популацији. У циљу остваривања исхода <i>повеће промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције</i>, подсетити се појма популација и процеса селекције који су обрађени у претходним разредима. Процес специјације (настанка нових врста) најбоље је објаснити кроз алопатрички модел специјације (ученицима не треба уводити овај термин). Модел: једна велика популација бива подељена на две мање и прекине се могућност укрштања између јединки две популације; свака од популација се прилагођава, деловањем селекције, на услове средина у којима живе; такође, различите мутације се дешавају у свакој популацији (настају неки нови аели); због ових процеса, временом између две популације настају све веће разлике (фенотипске и генетичке); током дужег времена, јединке две популације се толико разликују да више не могу да се међусобно укрштају чак и уколико дођу у физички контакт; тада су то две нове</p>
--	--	--	---

			<p>врсте. Ово објашњење еволуције дао је Чарлс Дарвин и данас је потврђено у свим биолошким истраживањима. Ученицима је неопходно дати податке о Дарвиновој теорији еволуције и објашњењима која је он пружио. Објаснити да је он дао концепцију природне селекције и дивергенције популација, што води настанку нових врста. Такође, навести да је Дарвин закључио да је порекло живог света јединствено и да због тога сва жива бића деле заједничке особине – дисање, излучивање, метаболизам итд. Дарвинову концепцију јединства живота повезати са моделом „дрво живота“. Процес еволуције, постанка врста и заједничког претка врста може се објаснити на примеру еволуције човека. Ученици могу на интернету да истражују приказе људских предака, почевши од одвајања наше еволуционе линије од последњег заједничког претка са шимпанзом (пре 7 милиона година). У заједничком раду могу направити еволуционо стабло људских предака. Важно је нагласити да је човек настао на афричком континенту, а да је затим мигрирао на друге континенте. На сваком од континената, људске популације ____2 (су се прилагођавале другачијим срединским условима и због тога данас имамо различите особине које су карактеристичне за групе људи из различитих региона света (али увек наглашавати да је индивидуална варијабилност унутар људских група огромна). Јако је важно објаснити ученицима да, у биолошком смислу, тј. у контексту генетичких разлика, не постоје расе људи, већ само континуирана варијабилност различитих људских карактеристика.</p>
<p>Живот у екосистему</p>	<p>– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;</p>	<p>Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H₂O, C, N) и њихова повезаност. Азотофикација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишјајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.И.Р.Р.О. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије.</p>	<p>У активностима за достизање исхода <i>повеже губитак врста у екосистему са негативним последицама у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране</i> акценат је на томе да у екосистемима постоји тежња ка усаглашавању производње и потрошње органске супстанце и ка производњи што веће количине органске супстанце у датим условима (биомаса, разноврсност). Потребно је увести концепт климакса екосистема у смислу да он представља, у датим околностима, равнотежу у преносу и кружењима енергије и супстанце у екосистему. Истовремено, треба увести и појам природне сукцесије. Уколико се достигнути ступањ равнотеже (климакс екосистема) поремети, покреће се процес природне сукцесије који доводи до поновног успостављања нарушене равнотеже. Процес природне сукцесије може се пратити кроз серију заједница које се успостављају, од пионирске заједнице до климаксне заједнице еко-</p>

	<p>– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;</p> <p>– истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања;</p> <p>– истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.</p>	<p>Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте.</p> <p>Последице глобалних промена.</p>	<p>система. Процеси кружења и преноса супстанци (вода, угљеника и азота) и енергије у природним екосистемима могу се представити мрежама исхране заједница карактеристичних екосистема за које се предлаже да обавезно садрже произвођаче, потрошаче и разлагаче. Циклуси кружења супстанци на исти начин се могу посматрати и у биосфери.</p> <p>Активностима за достизање исхода <i>критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи</i> треба увести концепт одрживог развоја и еколошког отиска. Да би ученици разумели ове концепте, препоручује се обрада појма капацитет средине (бројност – бројност популација – биомаса – диверзитет) који се у датим околностима може одржати у дужем временском периоду. Указати на чињеницу да се неограничен раст не може одржати у ограниченим условима (повезати са Н.І.Р.Р.О концептом). Пожељно је омогућити ученицима да израчунају свој еколошки отисак на неком од калкулатора, који се може наћи на интернету и у одељењу продискутовати добијене резултате, нарочито о томе које животне навике би свако могао да промени, а при томе да смањи свој отисак.</p> <p>Ученицима треба скренути пажњу да коришћење обновљивих извора енергије може имати и извесне негативне последице (ветропаркови, деривационе мини hidroелектране...). Једна од тема за дебату са ученицима може бити управо ова: добробит и лоше стране употребе обновљивих извора енергије. Пожељно је указати да се непрекидно развијају нови, бољи технолошки процеси који смањују негативне ефекте.</p> <p>Активности за достизање исхода <i>повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије</i> треба фокусирати на ретке врсте, угрожене врсте, ендемичне врсте, космополитске врсте. Кроз пројектне задатке ученици могу да истражују везу наведених врста и еколошких чиниоца који условљавају њихово присуство на задатим подручјима. Истраживање се може спровести на терену, ако постоје могућности, или претраживањем литературе, интернета...</p> <p>Предложене врсте: банатски божур, храст лужњак, буква, рамонда, трска, маслачак, белоглави суп, орао белорепан, сова ушара, вук, шакал, врабац, пастрмка, младица, кечига, моруна... у обзир долазе све врсте за које ученици могу да одреде еколошке факторе због којих је врста ретка, угрожена или космополитска.</p> <p>Исход <i>истражи присуство инвазивних врста у својој околи-</i></p>
--	--	---	--

			<p>ни и вероватне путеве насељавања (начини како је врста пренета) може да се реализује кроз истраживање познатих инвазивних врста, попут амброзије, багремца (<i>Amorpha fruticosa</i>), киселог дрвета, папирног дуда (<i>Broussonetia papyrifera</i>), сибирског бреста, свиленице (<i>Asclepias syriaca</i>), азијске бубамаре, шимшировога мољца (<i>Cydalima perspectalis</i>) итд. Ученици могу спровести истраживање на терену, у непосредној околини (ако постоје услови) или претраживањем литературе и интернета. Могу се проучити и алохтоне врсте које су у ранијим периодима инвазијом освојиле наше просторе и постале уобичајне као што су гугутка, бизамски пацов, нутрија, бабушка, багрем... Активности за достизање овог исхода треба повезати са активностима за достизање исхода <i>повеже губитак врста у екосистему са негативним последицама у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране</i>.</p> <p>За достизање исхода <i>Истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју</i> може се искористити Н.И.Р.О концепт који на једноставан начин дефинише чиниоце нестанка врста. Назив овог концепта је акроним изведен из следећих речи на енглеском језику: Habitat alteration – измене или промене станишта, Invasive species – инвазивне, алохтоне врсте, Pollution – загађење, Population growth – раст људске популације, Overexploitation – претерана експлоатација (ресурса).</p> <p>Пројектни задатак може бити израда „црвене књиге“ за локалне врсте са IUCN листе по Н.И.Р.О концепту. Наставник предлаже листу врста, а ученици одабирају једну и одређују факторе угрожавања и приказују резултате.</p>
--	--	--	--

- Корелација са другим предметима: Информатика и рачунарство, Техника и технологија, Географија, Математика.

ХЕМИЈА

Циљ учења хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Метали, оксиди и хидроксиди	10	6	4
2.	Неметали, оксиди и киселине	10	4	6
3.	Соли	9	4	5
4.	Органска једињења и њихова општа својства	2	1	1
5.	Угљоводоници	12	7	5
6.	Органска једињења са кисеоником	10	4	6
7.	Биолошки важна органска једињења	11	6	5
8.	Заштита животне средине и зелена хемија	4	2	2
<i>Укупно:</i>		68	34	34

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>Метали, оксиди и хидроксида</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна о заступљености метала и њихових једињења у природи; – зна физичка својства метала; – разуме хемијска својства метала; – повезује својства метала са положајем у периодном систему елемената; – зна значење појмова хидроксид; – уме да примењује правила писања формула хидроксида. – разуме начине добијања хидроксида; – испитује физичка својства метала; – зна да примењује начине доказивања хидроксида индикаторима; – разликује на основу формула оксиде, киселине и хидроксида; – зна својства метала која одређују њихову практичну примену; – зна својства и примене важнијих легура; – зна да наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – уме да испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – уме правилно да рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – зна и уме да изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке. 	<p>Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксида, својства и примена. Демонстрациони огледи: - реакција Na, K, Mg и Ca са водом - реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус хартије - испитивање електропроводљивости раствора натријумхидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема</p>

<p>Неметали, оксидни киселине</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна о заступљености неметала и њихових једињења у природи; – зна физичка својства неметала; – разуме хемијска својства неметала; – зна и уме да повезује својства неметала са положајем у Периодном систему елемената; – зна и уме да примењује правила писања формула оксида; – зна да представља хемијским једначинама реакције оксидације; – зна примене важнијих неметала и њихових једињења у свакодневном животу; – зна значење појмова оксид и оксидација; – зна значење појма киселина; – разуме начине добијања киселина; – разликује на основу формула оксиде и киселине; - зна и уме да примењује начине доказивања киселина индикаторима. 	<p>Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстрациони огледи: - добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; - разблаживање концентроване сумпорне киселине; - добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; - испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; - доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала. Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус хартије.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема писање, цртање, мерење</p>
--	--	--	---

<p>Соли</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна значење појма соли; – зна и уме да саставља формуле соли на основу назива; – зна и уме да саставља називе соли на основу формуле; – разуме начине добијања соли; – уочава генетску повезаност оксида, киселина, хидроксида и соли; – зна физичка својства соли; – разуме хемијска својства соли. – разликује на основу формула оксиде, киселине, хидроксида и соли; – зна примене важнијих соли; – зна шта су електролити; – објашњава појам електролитичке дисоцијације; – разуме реакције електролитичке дисоцијације киселина, хидроксида и соли и представља их хемијским једначинама; – уме да тумачи рН-скалу; – зна рН вредност воде; – зна киселост неких супстанци из свакодневног живота (сапуна, кафе, итд.). 	<p>Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли.</p> <p>Демонстрациони огледи: - реакција неутрализације хлороводоничне киселине и растворанатријум-хидроксида - реакција између метала и киселине - хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребронитрата и натријум-хлорида.</p> <p>Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријумсулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијумкарбоната.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема писање, цртање, мерење</p>
<p>Органска једињења и њихова општа својства</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна да су једињења угљеника, изузев оксида, угљене киселине и њених соли (карбоната и хидрогенкарбоната) органска једињења; – разуме да су различити начини повезивања угљеникових једињења узрок многобројности органских једињења; - зна општа својства органских једињења. 	<p>Својства атома угљеника и многобројност органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења.</p> <p>Демонстрациони огледи: - упоређивање својстава органских и неорганских једињења; - доказивање угљеника у органским супстанцама.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема</p>
<p>Угљоводоници</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна састав, поделу и физичка својства угљоводоника; – зна и уме да саставља формуле и називе једноставнијих угљоводоника; – зна састав, поделу и физичка својства 	<p>Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално</p>

	<p>угљоводоника;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује алкане, алкене и алкине на основу молекулске и структурне формуле и на основу назива; – зна да саставља формуле и називе једноставнијих угљоводоника; – зна да угљоводоници подлежу реакцији сагоревања у којој се ослобађа топлота; – разуме основне хемијске реакције алкана (супституција), алкена и алкина (адиција); – зна да су главни природни извори угљоводоника нафта и земни гас; – зна примене важнијих деривата нафте и земног гаса; – зна примене важнијих полимера. 	<p>Полимери. Нафта и земни гас.</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - испитивање растворљивости и сагоревање п-хексана (медицински бензин); - разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). <p>Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.</p>	<p>решавање проблема</p>
<p>Органска једињења са кисеоником</p>	<ul style="list-style-type: none"> – уочава хидроксилну групу алкохола као функционалну групу која карактерише алкоhole као класу органских једињења; – зна да примењује правила номенклатуре алкохола; – разликује алкоhole на основу различитих подела; – повезује добијање етанола са претходним знањима; – разуме да су физичка и хемијска својства алкохола одређена присуством хидроксилне групе; – уочава, испитује, анализира и закључује о својствима алкохола на основу огледа. – повезује претходна знања са применом алкохола и разуме примену етанола као замену за фосилна горива; – уочава функционалну групу карактеристичну за карбоксилне киселине; – зна да примењује правила номенклатуре карбоксилних киселина; – уме да повезује знања о органским киселинама (сирћетна, лимунска, млечна киселина) са знањима из других предмета 	<p>Алкоhole – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номенклатура, својства и примена.</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - добијање алкохола алкохолним врењем; - доказивање киселости карбоксилних киселина; - лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. <p>Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема</p>

	<p>или из свакодневног живота;</p> <ul style="list-style-type: none"> – уме да повезује присуство карбоксилне групе са физичким и хемијским својствима карбоксилних киселина; – зна и уме да уочава, објашњава, анализира и закључује о својствима карбоксилних киселина на основу огледа испитивања својстава сирћетне киселине. – уме да повезује знања о општим својствима карбоксилних киселина са својствима виших масних киселина; – разуме да су више масне киселине састојци примарних биомолекула-масти и уља; – зна појам естара; – разуме правила номенклатуре естара; – разуме реакције естерификације. – уочава својства естара на основу огледа; – разуме утицај својстава естара присутних у природним производима на њихове одлике. 		
<p>Биолошки важна органска једињења</p>	<ul style="list-style-type: none"> – зна хемијски састав масти и уља; – зна физичка својства масти и уља; – разуме основна хемијска својстава масти и уља; – зна о значају и улози масти и уља у живим бићима; – зна шта су угљени хидрати и о њиховом значају и улози у живим бићима; – зна да представља структурним формулама глукозу и фруктозу; – разуме физичка својства угљених хидрата; – разликује према сложености моносахариде, дисахариде и полисахариде; – зна о практичној примени угљених хидрата; – зна структуру аминокиселина. – зна формуле и називе важнијих аминокиселина; – зна да су протеини природни полимери протеинских аминокиселина; – зна значај есенцијалне аминокиселине; 	<p>Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини.</p> <p>Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни.</p> <p>Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – зна о значају и улози протеина у живим бићима; – наводи животне намирнице богате мастима и уљима, угљеним хидратима и протеинима; – зна да разликује витамине према растворљивости у води; – зна о значају и улози витамина у људском организму; – испитује и уочава својства масти и уља, угљених хидрата и протеина на основу огледа; - уме да докаже скроб у намирницама. 		
Заштита животне средине и зелена хемија	<ul style="list-style-type: none"> – зна о загађивачима (неорганичким и органичким супстанцама) ваздуха, воде и земљишта и мерама заштите; – зна да рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи; – зна да придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – зна да наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину; – зна да критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха; – зна да објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине. 	<p>Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.</p>	<p>писање, цртање, мерење експериментисање, описивање поступака и промена у огледу, дефинисање и закључивање, теоријско и експериментално решавање проблема</p>

- Корелација са другим предметима: биологија, физика, математика, техника и технологија

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимаљиво и иницијативно.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Животно и радно окружење	6	4	2
2.	Саобраћај	6	3	3
3.	Техничка и дигитална писменост	18	3	15
4.	Ресурси и производња	20	9	11
5.	Конструкторско моделовање	18	2	16
<i>Укупно:</i>		68	21	47

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; – анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; – образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; – повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; 	<p>Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику.</p> <p>Електрична инсталација-опасност и мере заштите.</p> <p>Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.</p> <p>Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.</p>	<p>Наставни предмет <i>техника и технологија</i> намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.</p> <p>Програм наставе и учења за осми разред оријентисан је на остваривање исхода.</p> <p>Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет <i>техника и технологија</i>. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: <i>животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање</i>.</p> <p>Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника, јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и</p>
САОБРАЋАЈ	<ul style="list-style-type: none"> – упореди карактеристике електричних и хибридни саобраћајних средстава са конвенционалним; – разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; 	<p>Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике.</p> <p>Хибридна возила.</p> <p>Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима.</p> <p>Основи телекомуникација.</p>	
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; – класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; – процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса; 	<p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.</p> <p>Основни симболи у електротехници.</p> <p>Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола.</p> <p>Израда и управљање електромеханичким моделом.</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> – објасни систем производње, трансформације и преноса електричне 	<p>Електроенергетски систем.</p> <p>Производња, трансформација и пренос</p>	

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	<p>енергије;</p> <ul style="list-style-type: none"> – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти; 	<p>електричне енергије.</p> <p>Обновљиви извори електричне енергије.</p> <p>Електроинсталациони материјал и прибор.</p> <p>Кућне електричне инсталације.</p> <p>Састављање електричних кола</p> <p>Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром.</p> <p>Електричне машине.</p> <p>Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству.</p> <p>Основни електронике.</p> <p>Рециклажа електронских компоненти.</p>	<p>информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.</p> <p><i>Припрема за час</i> подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.</p> <p>С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, уколико одељење има више од 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.</p>
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. 	<p>Моделовање електричних машина и уређаја.</p> <p>Огледи са електропанелима.</p> <p>Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.</p> <p>Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом.</p> <p>Рад на пројекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> – израда производа/модела; – управљање моделом; – представљање производа/модела. 	

- Корелација са другим предметима: Техника и технологија 5, 6, и 7 разред, информатика и рачунарство, физика, хемија, биологија, географија.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ Да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 3
- ✓ **Годишњи фонд:** 102

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	АТЛЕТИКА	15	3	12
2.	СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	11	3	8
3.	ФУТСАЛ	17	3	14
4.	ОДБОЈКА	20	6	14
5.	РУКОМЕТ	9	2	7
6.	КОШАРКА	10	3	7
7.	ПЛЕС И РИТМИКА	7	3	4
8.	ПОЛИГОН	3	-	3
9.	ТЕСТИРАЊЕ	5	-	5
10.	ОСТАЛО	5	1	4
11.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	-	У склопу осталих часова	-
12.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	-	Теорија	-

<i>Укупно:</i>	102	24	78
----------------	-----	----	----

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
АТЛЕТИКА	Ученик уме да примени усвојене технике у спорту и различитим ситуацијама Развија физичке способности применом вежбања из атлетике Уме да примени атлетске дисциплине у складу са правилима	ИСТРАЈНО ТРЧАЊЕ ШТАФЕТНО ТРЧАЊЕ СПРИНТЕРСКО ТРЧАЊЕ	Наставни проце-часовна форма кроз индивидуални, групни и фронтални приступ Ванчасовне активности-школски крос
СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	Ученик уме да одржи равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела Примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности	ВЕЖБЕ НА ТЛУ ПРЕСКОК ГРЕДА	Процес наставе-часови Индивидуални и групни рад
ФУТСАЛ	Користи елементе технике у игри Примени основне тактичке елементе у игри Уме да примени основна правила игре Учествује на унутародељенским такмичењима	ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ И ТАКТИКЕ И ИГРА УЗ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА	Настава-час Ваннаставне активности-школска такмичења
КОШАРКА	Зна да примени основне и сложеније елементе технике у игри Уме да примени основне елементе тактике и кретања у игри	ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ И ТАКТИКЕ ИГРА УЗ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА	Настава-час
ОДБОЈКА	Ученик уме да изведе елементе одбојкашке технике основног и проширеног садржаја Зна да примени основне тактичке елементе и поштује правила игре Учествује на такмичењима	ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ ТАКТИКА ИГРЕ ПРИМЕНА ПРАВИЛА У ИГРИ	Процес наставе-часовна форма Ваннаставне активности у виду секције и школских такмичења
РУКОМЕТ	Ученик уме да користи елементе технике, примени тактику и поштује правила у игри	ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ И ТАКТИКЕ ПРИМЕНА ПРАВИЛА И ИГРА	Процес наставе-час

ПЛЕС И РИТМИКА	Ученик уме да изведе кретања са вијачом и обручем Зна да изведе основне кораке плеса и народног кола	ВЕЖБЕ СА ВИЈАЧОМ И ОБРУЧЕМ НАРОДНО КОЛО И ПЛЕС	Настава-час
ПОЛИГОН	Зна да изведе различите реализоване гимнастичке садржаје на тлу и прескоку Уме да савлада препреке и процени сопствене физичке могућности Уме да примени усвојене моторичке вештине и садржаје из тимских спортова које су обухваћене полигоном	ГИМНАСТИЧКИ СПОРТСКИХ ИГАРА	Путем наставе-час
ТЕСТИРАЊЕ	Уме да упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са вредностима за свој узраст и пол	АНТРОПОМЕТРИЈСКО БАТЕРИЈА ТЕСТОВА	У оквиру наставе применом утврђене батерије тестова
ОСТАЛО	Уме самостално да изведе комплекс вежби обликовања са и без реквизита Зна да се определи за спортску игру по избору	ТЕОРИЈА КОМПЛЕКС ВЕЖБИ ОБЛИКОВАЊА ИГРА ПО ИЗБОРУ	Кроз наставу-час
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Ученик уме да примени комплекс простих и општеприпремних вежби Зна сврсисходно да користи научене вежбе у спорту и различитим ситуацијама	ВЕЖБЕ СНАГЕ, ИЗДРЖЉИВОСТИ, ГИПКОСТИ И СЛ.	У оквиру наставе-час
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Зна да користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности Зна да примени различите мере безбедности у вежбању Поштује правила игре и примерно се понаша Прихвата победу и пораз Користи здраве намирнице и регулише правилно одмор Уме да примени здравствено-хигијенске мере при вежбању Зна да правилно пружи прву помоћ	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	У оквиру наставе-час кроз теоријски приступ

Корелација са другим предметима: Биологија, физика, музичка култура, хемија

Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

- ✓ Разред: осми
- ✓ Недељни фонд: 1
- ✓ Годишњи фонд: 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група	7	5	2
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не) равноправност	10	7	3
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	9	7	2
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	8	2	6
	<i>Укупно:</i>	34	21	13

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p>ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група</p>	<p>– изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; – образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; – наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице;</p>	<p>Припадност држави и нацији Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање и угрожавање слободе људи. Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница различитих културних група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовањ различитих култура и заједничког живота. Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина.</p>	
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не) равноправност</p>	<p>– покаже интересовање за упознавање различитих култура; – наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; – разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; – уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продукцима културе на који начин се преносе родни обрасци; – указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; – дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; – наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; – препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве;</p>	<p>Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), на супрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).</p> <p>Родна равноправност Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...).</p> <p>Родно засновано насиље Рodne разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.</p>	

<p align="center">ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији</p>	<ul style="list-style-type: none"> – наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником; – наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; – образложи значај слободе медија за развој демократије; – у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; – препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; – проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; – препозна пример злоупотребе деце у медијима; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма, – учествује у избору садржаја и начина рада 	<p>Медији Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).</p> <p>Медијска писменост Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.</p> <p>Кодекс у медијима Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања.</p>	
<p align="center">ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва</p>		<p>Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација.</p>	

Колерација са другим предметима: Историја, Српски језик

ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Циљ је да ученици стекну свест о томе да постојање света има свој циљ. Разумети конкретну Литургијску заједницу као сједињење свих људи и природе са Богом. Човек приноси природу Богу а последице греха су конкретне и могу се поправити. Циљ верске наставе је да посведочи садржај вере и духовно искуство Цркве, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности, чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 36

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обrade	осталих типова
1.	Увод	1	1	-
2.	Човек је икона Божија	8	5	3
3.	Подвижничко-евхаристијски етос	8	5	3
4.	Литургија	8	5	3
5.	Царство Божије	9	5	4
	<i>Укупно:</i>	34	21	13

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	ЗАДАЦИ	Начини и поступци остваривања програма
Увод	- Ученик ће моћи да објасни зашто свако може да одабере да верује	<p>Упознавање ученика са смислом Царства Божијег</p> <p>Ученици сагледавају значење иконичног смисла човековог постојања</p> <p>Ученици повезују значење личне и саборне молитве</p> <p>Ученици разумеју зашто је потребно живети у јединству са Богом</p>	<p>Како би се постигли постављени циљеви и исходи настава ће се организовати на следећи начин: Од наставних метода примењиваће се дијалогско-монолошка форма, а од активности ученицима ће се кроз тумачење пригодних текстова приближавати смисао теме. Применом метода квиз питања, игара памћења и разрада тема кроз пројектну наставу (тимски рад) провераваће се до ког степена усвајања знања се дошло .</p>
Човек је икона Божија	- Ученик ће моћи да илуструје , опише како нас Бог чува		
Подвижничко-евхаристијски етос	- Ученик ће разумети зашто су неки људи постали светитељи		
Литургија	-Ученик ће моћи да представи врлински начин живота и да га на конкретном примеру објасни		
Царство Божије			

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК РУСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења руског језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 2
- ✓ **Годишњи фонд:** 68

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			обраде	осталих типова
1.	Снова за партой	9	4	5
2.	Годовой круговорот	9	4	5
3.	Родительскийдом – начало начал	8	3.5	4.5
4.	Письменная работа	3	/	3
5.	Зимниерадости	8	4.5	3.5
6.	Кто в Мокве не бывал, красоты не видал	9	4.5	4.5
7.	У кого что болит, тот о том и говорит	9	5	4
8.	Письменная работа	3	/	3
9.	Едем на экскурсию! Ура!	10	6	4
<i>Укупно:</i>		68	31.5	36.5

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
Снова за партой	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -примени усмене израза представљање и упознавање, да представи другове из одељења -примени изразе које користе ученици у руским школама -примени разлику у акценту приликом изговора речи истог 	<p>Расписание уроков класные / внеклассные занятия Вопросы есть? / Вопросов нет? Начало / конец урока «Всё, что было в школе» говорить / сказать Я буду говорить / Я скажу хотеть / бежать / есть / пить</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења</p> <p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације</p>

	<p>облика, а различитог значења</p> <p>-примењује глаголе у садашњем и будућем времену</p> <p>-описује школски живот, наставне и ваннаставне активности</p>	<p>Интеркултурни садржаји:</p> <p>- Всё, что было в школе» -песма</p> <p>- Сличности и разлике у систему образовања у Русији и Србији</p> <p>- Празник Дан знања</p>	<p>евалуације и самоевалуације</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме</p>
<p>Годовой круговорот</p>	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <p>-примењује комуникативну функцију исказивање времена(гледање на сат)</p> <p>-разуме правила за исказивање временских односа зна да користи прилоге за време</p> <p>-примењује номинатив множине именица опише основне карактеристике годишњих доба</p> <p>-опише какво је време за одређени датум уз помоћ израза који се користе за временску прогнозу</p>	<p>Годовой круговорот</p> <p>Лето / осень / зима / весна</p> <p>осень /осенью; лето / летом</p> <p>ночью, днём, сейчас, завтра..</p> <p>минус тридцать / плюс двадцать один</p> <p>переменная погода</p> <p>Который час?</p> <p>нести /нёс; взять /вёз; идти/шёл</p> <p>теплоходы, писатели, окна, моря, лисы, двери...</p> <p>Интеркултурни садржаји:</p> <p>- начин на који Руси уз помоћ природних појава наслућују какво ће време бити</p> <p>- временске прилике у Русији</p> <p>- „Непогода“, песня</p>	<p>Проналажење примера од стране ученика</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење уџбеничких текстова</p> <p>Корелација са сродним предметима: географија, историја, српски језик</p>
<p>Родительский дом- начало начал</p>	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <p>-Зна и говори о члановима своје породице</p> <p>-употребиприсвојнезаменице за исказивање својине</p> <p>-користи конструкције са употребом предлога у генитиву</p> <p>-разуме и примењује честитање празника у свакодневној комуникацији</p> <p>-зна и говори о руским и српским празницима</p> <p>-рецитује песму „Семья“</p> <p>-користи изразе који се односе на</p>	<p>Юбилей</p> <p>Масленица/Пасха/Новый год/Рождество</p> <p>Поздравляю/ от всей души / счастья вам...</p> <p>Мой / твоя / наше / ваши</p> <p>Его / её / их</p> <p>мыть посуду, гладить рубашку, накрывать на стол...</p> <p>квартира, кухня, гостиная...</p> <p>есть на завтрак, на обед, на ужин</p> <p>домов, медведей, трамваев, конфет, дынь...</p> <p>Сколько тебе (ему, ей) лет?</p> <p>Интеркултурни садржаји:</p> <p>- Лав Толстой</p> <p>- патроними</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p> <p>Проналажење примера од стране ученика</p>

	кућне послове	- руски и српски празници, руска традиционална кухиња	
Зимние радости	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењује комуникативну функцију честитања Нове године и Божића - усвоји и користи неодређене заменице - примени у комуникацији безличне реченице - користи именице, као и конструкције с предлозима у дативу - искаже степен особине примењујући облике компаратива - пева песму „Снежинки спускаются с неба“ 	<p>Простая сравнительная степень: лучше, хуже, дальше..., чем я/ меня кто-то звонит / Дай мне какую-нибудь книгу / Что –то упало Брату три года / Вере десять лет отцу, отцам, земле, землям Он любит / Ему нравится / Мне хочется / Нам можно... С Новым годом! / Поздравляю тебя (вас) / Желаю счастья, здоровья, успехов.. Сочельник / Рождество</p> <p>Интеркультурни садржаји: - празновање Божића у Русији - Богојављењски обичаји - Песма „Снежинки спускаются с неба“</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења</p> <p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Проверавање знања лексико-граматичких појмова кроз испитивање.</p> <p>Коришћење разноврсних техника сумирања градива</p>
Кто в Москве не бывал, красоты не видал	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвоји и презентује нова културолошка знања о Москви / Русији - примењује све падежне облике суперлатива - примени нове заменице - пева песму „Я шагаю по Москве“ - зна и користи прилоге за место и правац - користи именице и конструкције са предлозима у акузативу - препознаје разлику у употреби глагола кретања и правилно их користи 	<p>Красная площадь, Кремль, Исторический музей, Александровский сад Городской транспорт/движение /станция /билеты на автобус идти / ходить / я бегу / я бегаю.. отсюда/ сюда / вверх / вниз самый быстрый / самая красивая / самое глубокое.. Благодарю вас за помощь; Под утро он заснул; рубашка в клетку</p> <p>Интеркультурни садржаји: - знаменитости Москве - песма „Я шагаю по Москве“ - велики уметници - сналажење у метроу руске престонице</p>	<p>Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника и платформе, квиза.</p>
У кого что болит, тот о том и говорит	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвоји и презентује нову лексику у вези са превенцијом здравља, здрављем и лечењем - користи заменицу себя са глаголом (чувствовать себя) 	<p>хирург; педиатр; зубной врач Мне (ему, ей...) больно насморк, кашель, высокая температура Я чувствую (себя) хорошо По-моему; Я думаю; Мне кажется.. Внимательно, правильно, по-русски, вдруг.. Скажи (те), Отдыхай (те), Встань, Сядь, Давайте дружить,</p>	<p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p> <p>Проналажење примера од стране ученика</p>

	<p>-исказује начин речима интересно, плохо, добро..</p> <p>-примењује функцију позива на заједничку радњу (и облике императива)</p> <p>-користи именице и конструкције са предлозима у инструменталу</p>	<p>Прочитаем, Пойдём! Он станет инженером; Дыши свежим воздухом; Собака летела стрелой...</p> <p>Интеркултурни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владимир Петрович Филатов - Николай Михайлович Амосов <p>-Стихи „Я болею“</p>	
<p>Едем на екскурсию</p>	<p>На крају теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -усвоји и примењује начине исказивања времена и датума -зна и користи предлоге за локатив, као и именице у локативу -примењује облике сложених зависних реченица -усваја нове информације о руским градовима (Владимир, Суздаль..) -зна да користи изразе које Руси употребљавају при опраштању или сусрету -говори о плановима за матурску екскурзију -пева химну Русије 	<p>(по) ехать на экскурсию, путеводитель по древним городам, сесть перед дорогой потому что; так как..</p> <p>В прошлом году/ в мае прошлого года Золотое кольцо, Владимир, Суздаль, Ростов Великий...</p> <p>Как я по тебе соскучилась / Счастливого пути Как хорошо / великолепно / Чудесно На площади; на автобусе; в пятом часу...</p> <p>Интеркултурни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стари руски градови: Владимир, Ростов Велики, Ярослав.. - химна Русије -песма «По дороге с облаками» 	<p>Корелација са сродним предметима: географија, кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p>

Корелација са другим предметима: Руски језик је у корелацији са српским и енглеским језиком, историјом, географијом, биологијом, ликовном културом и музичком културом.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ

Циљ изучавања предмета је проширивање знања из области опште културе и оспособљавање ученика да, кроз упознавање с начином живота људи у прошлости, боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и укоренености. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике културних промена и да науче како да сагледају себе у контексту „другог”, да би сопствени идентитет што потпуније интегрисали у шири контекст разуђене и сложене садашњости.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			Обраде	осталих типова
1.	Увод	6	3	3
2.	Фотографија, филм, радио и телевизија некад и сад	13	8	5
3.	Свакодневни живот од краја 19. до краја 20. Века	15	10	5
<i>Укупно:</i>		34	21	13

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
Увод	Разумевање појма свакодневни живот Разумевање појма прошлост Разумевање значаја проучавања свакодневног живота у прошлости	- Савремено доба - Јавни и приватни живот - Глобализација	У реализацији планираних садржаја полази се од развоја међупредметних компетенција кроз активне позиције ученика и њихово активно учешће. Користе се задаци који од ученика захтевају примену научног, а концепција програма заснована је на интересовањима ученика
Фотографија, филм, радио и телевизија некад и сад		- Од литографије до фотографије - Улога и значај појаве и развојка филма - Радио као медиј - Телевизија као медиј	
Свакодневни живот од краја 19. до краја 20. века		- Начин исхране у двадесетом веку - Одевање у двадесетом веку - Породични односи у двадесетом веку - Становање у двадесетом веку - Живот у граду у двадесетом веку - Живот на селу у двадесетом веку - Социјални слојеви у двадесетом веку - Образовање у двадесетом веку - Живот у манастиру у двадесетом веку - Војска у двадесетом веку - Друштвени слојеви у двадесетом веку - Друштвени живот у двадесетом веку - Употребни предмети у двадесетом веку - Страхови савременог човека - Лечење у двадесетом веку - Путовање и трговина у двадесетом веку	

- Корелација са другим предметима: историја, српски језик и књижевност, информатика и рачунарство, ликовна култура, музичка култура, географија, биологија

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ, ВАЈАЊЕ

Циљ наставе предмета Цртање, сликање, вајање јесте да подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и креативност у најширем смислу. Ученици треба да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију естетичке критеријуме и изграде позитиван однос према уметничком наслеђу свог и других народа.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			Обраде	осталих типова
1.	СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ	8	6	2
2.	ВИЗУЕЛНА МЕТАФОРИКА	6	4	2
3.	КОНТРАСТ, ЈЕДИНСТВО И ДОМИНАНТА У ПРОСТОРУ	16	10	6
4.	СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ И ФАНТАСТИКА	4	3	1
<i>Укупно:</i>		34	23	11

ОБЛАСТ/ТЕМА	ЗАДАЦИ	Начини и поступци остваривања програма
СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ	<p>ликовно-визуелно описмењавање, развијање креативних способности, припремање за ефикасно и савремено укључивање у рад односно за различита занимања. стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ликовне културе</p>	<p>Часови Цртања, сликања, вајања се одвијају тако што се на почетку године направи план у договору са ученицима које ће теме од понуђених да реализују кроз тимски рад. Свака група у току године треба да реализује један пројекат на тему која их посебно интересује. У пројектима и тимском раду користи се откривачка и проблемска метода уз помоћ којих ученик развија шире димензије своје личности, постепено оспособљавање за самообразовање-ученик треба да има активну улогу у сопственом развоју. Ученици кроз израду задатака на часовима Цртања, сликања, вајања проширују, продубљују и повезују своја знања и умећа која ће им користити даљем животу и раду</p>
ВИЗУЕЛНА МЕТАФОРИКА	<p>образовања, као и циљеви наставе предмета ликовна култура буду у пуној мери реализовани; развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената;</p>	
КОНТРАСТ, ЈЕДИНСТВО И ДОМИНАНТА У ПРОСТОРУ	<p>стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства; развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; развијање смисла за естетске ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу; развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање; подстицање интересовања стварање и неговање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде; стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве; омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја визуелних уметности; развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности. формирање навика код ученика за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;</p>	
СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ И ФАНТАСТИКА		

ДОМАЋИНСТВО

Циљ наставе изборног предмета домаћинство јесте да ученици стекну нова знања; интегришу, функционализују и унапреде претходна знања и вештине у своје вредности и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

- ✓ **Разред:** осми
- ✓ **Недељни фонд:** 1
- ✓ **Годишњи фонд:** 34

Р. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА	број часова по теми	број часова	
			Обраде	осталих типова
1.	Средства за одржавање личне хигијене и хигијене стана	17	8	9
2.	Исхрана човека	17	7	10
<i>Укупно:</i>		34	15	19

ОБЛАСТ/ТЕМА	ЗАДАЦИ	САДРЖАЈИ	Начини и поступци остваривања програма
<p align="center">Средства за одржавање личне хигијене и хигијене стана</p>	<p>Стицање знања о коришћењу воде у домаћинству, о хемијској и микробиолошкој исправности воде, разликама између техничке и пијаће воде, као и тврде и меке. Познавање опасности загађења животне средине и предлаже како да се спрече штетне последице загађења. Развијање еколошке свести, као и свести о сопственим знањима и умењима</p>	<p>- средства за личну хигијену - козметика - кућна аптека - одржавање стана - уклањање мрља и заштита материјала - бојење и лакирање дрвета - отпадни материјали у домаћинству</p>	
<p align="center">Исхрана човека</p>	<p>Стицање знања о значају правилне исхране и да се исхраном уноси шест главних врста супстанци битних за функционисање људског организма, као и њихову заступљеност. Препознавање еколошки и генетски модификоване хране. Стиче знања о припреми и чувању намирница (конзервисању), планирању дневних obroka и састављању јеловника. Формирање практичних знања и вештина за послуживање хране, културних навика приликом узимања хране, као и неговање културе исхране и живота уопште</p>	<p>- јеловник, састављање - састојци хране и потребе - навике у исхрани – истраживање - последице неправилне исхране - органска и ГМО храна - апарати за обраду хране - загађивање хране и мере заштите - припрема салата, сокова и млечних напитака - аранжирање хране, стола и послуживање - култура исхране и понашање за трпезом</p>	<p>Примена ИКТ у настави истраживачки рад, дебата, самостални ученички радови, вршњачка едукација, тематски дан, групни рад и рад у пару, израда панона, стручна предавања, кулинарске радионице.</p>

- Корелација са другим предметима: Биологија, хемија, географија, ликовна култура